

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 134 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SLOVENE

Izbeha vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Vojno poročilo št. 790

Novi ujetniki v Egiptu

Sovražni napadalni poskus gladko odbit - 3 angleška letala sestreljena

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Na južnem odseku egiptovskega bojišča je odpor naših oddelkov gladko odbil sovražnikov napadalni poskus. Prijeti so bili novi ujetniki.

Letalstvo je podpiralo kopenske boje ter ponovno bilo po nasprotnem zaledju.

Angleški napad na Tobruk je povzročil lahko škodo in nekaj žrtev. Trdnjavske protiletalske topništvo je zblo eno letalo, ki se je udeležilo napada.

Italijanski in nemški lovci so napadli skupine »Spitfirejev«, ki so skušali prestreči osne bombnike, ki so se vračali iz uspešnega napada na vojaške naprave na Malti; lovska letala so v boju sestrelila dve sovražni letali.

Rim, 27. julija. AS. Vojni maršal Rommel je odlikoval poveljnika divizije »Trento« ter 24 častnikov in vojakov z redom Železnega križa 1. razr.

Bern, 27. julija. AS. Dopolnjen list »Basler Nachrichten« poudarja, da je zadnji čas pri vojni v Egiptu značilno za angleške protinapade troje dogodkov: spodleteli angleški protinapad pri El Alameinu, zasedba zelenic Džarabuba in Sive ter Ducejev obisk v Severni Afriki.

Carigrad, 27. julija. AS. List »Bajoglu« je objavil ob priliki zasedbe Džarabuba ognjevit uvodnik, v katerem se je najprej spomnil junaštva italijanske posadke, ki je svoj čas sedem mesecev branila zelenice in ni padla, dokler ni bil ranjen njen poveljnik. Radiooddajna postaja v Džarabubu je začela zopet z italijanskimi oddajami. Drugi članek istega lista komentira zasedbo zelenice Siva, popisuje njen strateški pomen in pripominja da so Angličji z času, ko so prevzeli v Egiptu pobudo, zgradili Džarabub in Sivo, s čemer so jim Italijani presekali drugo in zadnjo cesto, ki veže Egipt z Libijo.

Mesto Batajsk v naskoku zavzeto

Novi uspehi in hudi boji v Donovem kolenu - Pri Voronežu so Rusi zgubili 751 tankov - Nad Hamburgom je bilo sestreljenih 37 angleških bombnikov

Hitlerjev glavni stan, 27. julija. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Južno od Rostova so nemške čete po dvodnevnih bojih v naskoku zavzele močno utrjeno in žilavo branjeno mesto Batajsk. Pehoti so pri tem pripravljali pot boja letala ter lahki in težki bombniki. Hitri oddelki so vzhodno od tega mesta vdrli daleč proti jugu.

V velikem Donovem kolenu so nemške in romunske pehotne divizije v tesnem sodelovanju s tankovskimi in letalskimi oddelki vrgele sovražnika nazaj in v širokem pasu dosegle reko.

Severovzhodno od Kalača so tankovski oddelki in hitra kolona v težkem boju s sovjetskimi tanki in pehotnimi silami, ki obupno skušajo držati višine zahodno od reke.

Težki bombni napadi so bili usmerjeni na sovražnikov preskrbovalni promet na Volgi ter na železniške cilje severovzhodno od Stalingrada.

Napadi na mostišče pri Voronežu so bili ponovno krvavo odbiti. V bitki, ki se je odigrala severovzhodno od mesta, so bili Sovjeti po uničenju obkoljenih skupin vrženi preko svojih izhodnih postojank proti severu. V teh težkih obrambnih bojih je bilo od 10. julija samo na področju enega armadnega zbora uničenih 751 sovražnih tankov.

Na srednjem odseku je bilo pri nekem krajevnem napadalnem podvzetju obkoljenih več sovražnih bataljonov.

Skupine nemških lovcev so včeraj pri izgubi treh lastnih letal sestrelile 120 sovjetskih letal. Poleg tega so italijanski lovci sestrelili tri sovražna letala.

V Egiptu je bil na južnem odseku pri El Alameinu odbit sovražni sunek. Število v tej bitki uničenih angleških tankov znaša od 22. julija 146, število ujetnikov pa se je povečalo na 1400.

Na letališčih otoka Malte so bombe na tleh uničile več angleških letal.

V boju proti Angliji so bojna letala večeraj bombardirala važne vojaške naprave na južni angleški obali in v Midlandu.

Nad rokavskim področjem ter med Nemškim zalivom je sovražnik zgubil v letalskih bojih šest letal.

Po brezuspešnih dnevnih vzemirjevalnih napadih na zahodno nemško področje je angleško letalstvo v noči na 27. julij obdelovalo z razdrilnimi in zažigalnimi bombami mesto Hamburg in okolice. Civilno prebivalstvo je imelo močnejše izgube. Skoraj izključno v stanovanjskih četrtih so bile podre in poškodovane številne hiše. Nočni lovci, protiletalsko topništvo in bojni čolni so sestrelili 37 napadajočih bombnikov.

Bern, 27. julija. AS. Iz Moskve poročajo, da so Nemci le še 50 km oddaljeni od železniške proge Krasnodar-Stalingrad, ki je zadnja velika prometna zveza med Moskvjo ter srednjo Rusijo ter jo Timošenko na vse kriplje brani, pošiljač na bojišče vse okrepitve, ki so mu na razpolago.

Berlin, 27. julija. AS. Nemška uradna poročevalska agencija javlja, da so angleški bombniki pred sinočnjim bombardirali industrijsko področje

Duce obiskal afriško bojišče

Duce se je tri tedne mudil v Afriki ter pregledal čete, bojišče in zaledje - Na povratku se je ustavil v Atenah

Rim, 27. julija. AS. Od 29. junija, dneva, ko je bil zavzet Marsa Matruh, pa do 10. julija se je Duce mudil na področju vojnih nastopov v Marmariki. Razen tega, da je vsak dan sprejemal poročila na sedežu vrhovnega poveljstva v Severni Afriki, je še nadzoroval čete, letališča, pomorska oporišča, italijanske in nemške vojne bolnišnice, preskrbovalna in izučevalna središča, vasi italijanskih naseljenikov ter je razdelil nagrade za hrabrost pilotom 5. letalskega oddelka.

Nepričakovani Ducejevi pregledi so vzbudili veliko navdušenje med četami, ki so nasredile skok 700 km naprej, zdaj se pa preurejajo, znova oskrbljene in z vedno visoko mpralo

pripravljajo, da bodo z nemškimi tovariši na čele drugo razdobje bitke.

Na povratku se je Duce za nekaj ur ustavil v Atenah, kjer ga je na letališču Tatoi pozdravil general Geloso, poveljnik XI. armade z ministrom Chigiijem.

Po obrednem obisku na Akropoli se je Duce podal med grenadirje III. polka ter med milanski polk lahke konjenice. Povsod so ga sprejele navdušene manifestacije.

Na sedežu italijanskega poslanstva je Duce sprejel nemškega ministra v Atenah von Altenburga, predsednika grške vlade Colacogluja, ministra za gospodarstvo Gocamanisa ter atenskega župana Georgiadesa. Ti zastopniki

oblasti so Duceju izrekli vdane pozdrave atenskega prebivalstva.

Ko se je 20. julij nagibal k zatonu, je Duce v redu pristal na letališču Guidoniji, ko je v 20 dneh preletel nad 6000 km morja in puščave.

Bern, 27. julija. s. »Basler Nachrichten« poudarja, da dajejo vojni v Egiptu zadnje čase značaj trije dogodki: 1. spodleteli angleški protinapad na predelu pri El Alameinu; 2. zasedba zelenic Giarabuba in Sive. Giarabub je odlična nadzorstvena postojanka za cesti, ki držita v Sollum in Tobruk, Sivo pa zelo dobra cesta veže z Marsa Matruhom in Fajumom; 3. Ducejev obisk v Severni Afriki, ki je vzbudil veliko navdušenje med četami, ki se pripravljajo, da načno drugo razdobje bitke.

Legendaren podvig italijanskih kril:

Polet Rim-Tokio-Rim

ki ga je srečno izvedel polkovnik Moscatelli z letalom »Savoia-Marchetti«

Rim, 27. julija. AS. Italijansko letalstvo vrste »Savoia-Marchetti« z velikim udejstvomalnim področjem je poneslo iz Rima v Tokio tovariški pozdrav italijanskega ljudstva v orožju japonskemu narodu, ki se bje skupaj z nemškim za isto pravično stvar. Stroji, ki ga je vodil polkovnik Moscatelli, 22 kratni zmagovalce Atlantika, je svojo nalogo izpolnil in se vrnil v Italijo, kjer je srečno pristal na nekem letališču v srednji Italiji po letu 26.000 km od Evrope do Azije in nazaj. Polet je potekel v najpopolnejšem redu.

Posadko so sestavljali pilot-major Marij Curto, pilot-stotnik Publij Magini, podporočnik radioaerolog Ernest Mazzotti in narednik-motorist Ernest Leoni.

Letalci so bili deležni najvišje nagrade s tem, da jih je ob pristanku sprejel Duce, ki sta ga spremljala tajnik Stranke in podtajnik za letalstvo Navzoči so bili tudi admiral Abe, načelnik japonskega pomorskega mornariškega odposlanstva, polkovnik Simizu, vojni letalski ata-

še in poveljnik Mitsonobu, mornariški in letalski ataše japonskega veleposlanstva, dalje letalski ataše pri nemškem veleposlanstvu von Pohl in drugi zastopniki oblasti.

Polkovnik Casero, načelnik pisarne v ministstvu za letalstvo, je prebral poslanico, ki sta jo poslala vojni in mornariški minister Japonske po Duceju letalcem, v njej izražata občudovanje japonskega ljudstva za novo veliko dejanje fašističnih kril. Duce je izrazil svoje visoko zadovoljstvo letalcem, in ko se je poslovil od zastopnikov japonskih oblasti, je zapustil letališče sredi živih manifestacij.

Berlin, 27. julija. s. Novica o novem ponesnem dejanju italijanskega letalstva, ki je

Novi fašistovski tajniki

Rim, 27. julija. AS. Uradni list »Narodne fašistovske stranke« poroča: Duce je na predlog Tajnika Stranke imenoval nove zvezne tajnike. Za Aquilo je imenovan Viktor Manti. V. Manti se je rodil leta 1910, vpisan v Stranko 23. marca 1928 (drugi fašistovski nabor); Manti je topniški poročnik, prostovoljec v Vzhodni Afriki. Španiji in sedanji vojni, odlikovan s srebrno kolajno in vojnim križcem, ranjen v vojni, diplomiran jurist, bivši tajnik DUF-a v Reggio Calabria, zdaj zvezni podsekretar poveljstva v Bariju.

V Reggio Calabria je imenovan za novega tajnika Arduino Pascotto, rojen leta 1913, vpisan v Stranko leta 1935 (član DUF-a), konjeniški poročnik, dvakrat ranjen, vojni invalid, odlikovan s srebrno kolajno in z dvema vojna križcema za zasluge, prostovoljec v Španiji in sedanji vojni.

Trgovina med Italijo in Slovaško

Bratislava, 27. julija. AS. Trgovinska pogajanja med Italijo in Slovaško, ki so potekala zadnje dni v Bratislavi, so bila včeraj končana. Voditelj italijanskega odposlanstva dr. Dall'Olio in slovaški zastopnik minister Poljak sta podpisala pogodbo, s katero se znatno povišuje trgovski promet med obema državama.

Smernice Saradžoglujeve politike

Carigrad, 27. julija. AS. Vedno dobro poučeni list »Aham« piše, da bo ministrski predsednik Saradžoglu razložil svoj vladni program na zasedanju narodne skupščine dne 7. avgusta. Kar se tiče zunanje politike, bo predsednik vlade zopet potrdil turško željo, nadaljevati dosedanje nevtoralno politiko tako do svojih zaveznikov, kakor do svojih prijateljev. Govornik bo napovedal tudi več ukrepov za olajšanje notranjih gospodarskih težav.

Pred zopetno japonsko ofenzivo

Bangkok, 27. julija. AS. Iz Melbourne se je izvedelo, da je prispel v to mesto novozelandski ministrski predsednik Frazer, ki potuje na sejo tihomorskega vojne sveta, ki bo v Camberri. V tukajšnjih krogih prevladuje mnenje, da so zavezniki morali sklicati nov posvet zaradi obnove japonskega ofenzivnega delovanja v okoli Avstralije ter v Avstraliji sami.

Obupni klic iz Moskve

Rim, 27. julija. AS. Moskovski radio je v svoji zadnji nočni oddaji prebral nov oklic sovjetskega vrhovnega poveljstva, namenjen četam, ki se bore pri Rostovu ter na donskem bojišču. Rdeče poveljstvo poziva vojaše, naj se upirajo do zadnje kaplje krvi in do zadnjega vojaka in naj preprečijo izgubo važnih pokrajin. Sovjetsko poveljstvo se potemtakem še ni odločilo k priznanju, da je Rostov padel.

Drobne novice

Bratislava, 27. julija. AS. Predsednik Tiso je poslal čestitke generalu Turanecu, poveljniku slovaške hitre divizije, k uspehu, ki so ga slovaški polki dosegli pri zavzetju Rostova.

Rim, 27. julija. AS. Angleška admiraliteta sporoča, da je bilo na angleški krizarki »Dorsetshire«, ki so jo 4. aprila Japonci potopili v Indijskem morju, 236 mrtvih, med njimi 19 častnikov.

Buenos Aires, 27. julija. AS. Voditelj severnoameriške vojne proizvodnje Nelson je svaril zastopnike tiska, naj ne hvalijo preveč uspehov ameriške proizvodnje, ki še daleč niso doseženi. Splošni položaj tudi ne daje povoda za izredni optimizem.

Buenos Aires, 27. julija. AS. Iz Washingtona se je izvedelo, da je finančni minister Morgenthau zahteval novo povišanje davkov v znesku 2500 milijonov dolarjev kot dodatek k že odobrenemu davčnemu načrtu. Zahtevu utemeljuje s povišanjem sedanjih vojnih izdatkov, ki znašajo 14 milijard dolarjev.

Zeneva, 27. julija. AS. Avstralski vojni minister Ford je izjavil, da pomeni zadnje japonsko izkrcanje na Novi Gvineji nevarnost za Avstralijo.

Madrid, 27. julija. AS. Tisoč prostovoljcev španske »Modre divizije« je pri Irunu zapustilo Španjo na poti proti vzhodnemu bojišču.

Lisbona, 27. julija. AS. Angleški davki stalno naraščajo. V začetku vojne je državni proračun obremenjeval vsakega prebivalca za 17 funtov šterlingov, zdaj pa že za 110 funtov šterlingov. Nekateri davki obsegajo kar 95% dohodkov.

Lisbona, 27. julija. AS. Reuter poroča, da se je v Indiji ponesrečilo veliko angleško letalo. 11 potnikov je bilo mrtvih, med njimi sta bila dva brigadnega generala, en letalski polkovnik in dva stotnika.

Buenos Aires, 27. julija. AS. Zaradi vojaškega položaja v Rusiji in zaradi napovedi novih davkov je bilo zadnji teden opaziti velik padeč vrednostnih papirjev na newyorški borzi. Jeklena korporacija je v prvi polovici letošnjega leta izgubila petdeset odstotkov vrednosti svojih delnic.

Salazar o nalogah delavskih organizacij

Lisbona, 27. julija. AS. Vsi listi so objavili odgovor predsednika Salazarja na spomenico, ki so mu jo poslale delavske organizacije in so v njej protestirale proti nepravilnim razlagi zakonov o strokovnih organizacijah s strani delodajalcev. Odgovor so prebrali na shodu strokovnih organizacij. Predsednik je v njem predvsem izrazil svoje zaupanje v delavske sloje, pripominjač, da v »danih trenutkih vsakdo nosi del odgovornosti za krizo, ki je pozneje ni mogoče rešiti. Prvo, kar je za socialni dobrobit neobhodno potrebno, je po Salazarjevemu mnenju organizacija. Nato je razčlenil socialni položaj prejšnjega stoletja z ugotovitvijo, da je sedaj življenje mnogo bolj zapleteno in čim zapletenejša je, tembolj je potrebna organizacija. Predsednik je nato popisal dve vrsti organizacij: komunistično in liberalno. Dogodki v Rusiji so pokazali, da se je komunizem razvil v kolosalni državni socializem, ki je zelo kompliciran in pomešan s tujimi vplivi. Praktično ne preostane od komunizma drugega, kakor satanski razkroj, ki

smo ga lahko videli v Španiji. Komunizem lahko zapeljuje ljudstvo z mnogimi krinkami, toda vsaka zavedna vlada bo spoznala njegove prevare. Nato kritizira Salazar liberalni režim, ki je zaslužil delavske sloje. Končno prehaja na načela korporativne organizacije z gospodarskimi in socialnimi osnovami, prežetimi po avtoritativnih načelih brez izredkov osebne odgovornosti do skupnosti brez izredkov pretiranega oboževanja države. — Praktični pomen korporativizma je za Portugalsko ustvaritev sožitja med ustvarjalnimi silami ter notranjega mira v socialnem in gospodarskem življenju kakor tudi solidarnosti med delom in kapitalom. Nato je Salazar naštel mnoge pridobitve na socialnem, podpornem in zakonodajnem polju, ki so bile v veliko korist delavcev. Kar se tiče razmerja države do korporativnih organizacij je dejal, da mora država dati prednost skupni koristi pred koristjo posameznika. Naloga vseh pa je pospeševati proizvodnjo in goreče širiti korporativno zavest.

Obletnica smrti kralja Umberta I.

V sredo, dne 29. julija je obletnica smrti Nj. Vel. Kralja Umberta I. Vsa javna poslopja morajo zobesiti zastave na pol droga.

Druga podoba Turčije

Glasilo madžarskega zunanega ministrstva, »Pester Lloyd«, je nedavno objavil članek o sedanjem položaju v Turčiji, ter ga popisuje takole:

Ce se v teh dneh začno kje razgovarjati o Turčiji, tedaj se spet in spet oglasi vprašanje: »Ali se bo Turčija kam odločila, ali pa ji bo uspelo, da ostane še dalje nevtralna?« Tako izpraševanje pa je glede na turško državo in na njene posebnosti, da si v teh dneh ohrani svoj položaj, svojo moč in svoje hotenje — krivično. Pri vsem današnjem svetovnem dogajanju pozabljamo, da turška republika ne more biti le demokracija, ampak da je tudi dejansko nevtralna. To pomeni, da vse, kar je osebno in individualno, ni porinjeno v ozadje zaradi vojnih smotrov ali vojnih nujnosti in da so notranje politične zadeve še zmeraj na površju, medtem ko je v drugih, vojskujočih se državah, zdaj to drugače.

S tem stopa na površje neka druga Turčija, turško ljudstvo, krožek politično delujočih oseb, ki stojijo zraven vodstva. Tistih 16 let, ki jih je imel Kemal Atatürk na razpolago, ni zadoščalo ne za vzgojo sedanje države in ne za bodoče rodove. Njegovo delo ni bilo še končano ob njegovi smrti. Breme, ki ga je sprejel njegov naslednik nase, je bilo še enkrat tako težko. Mimo vodstva novih upravnih, kulturnih in gospodarskih zadev, je bilo treba razrešiti še zmeraj taka vprašanja, ki jih more vsi prav za prav le tista močna osebnost, ki si jih je tudi zamislila, in to zlasti v tej dobi, ki pretresa ves svet in je povsod nevarnost za vojno. Ta poslednja naloga je prevzela vse druge, čemur se ni čuditi; vse drugo, kar bi se moralo novega ustvariti, se stopilo v ozadje.

Ce bo moči spet vse to odzivi in da je novo oživljenje potrebno, s tem se ukvarja mladina v Turčiji, zlasti še akademska mladina in mlajši politiki, ki so Atatürk doživljajo. Vsi ti vidijo, kako se je prvotni zalet ustavil. Vidijo, da nova prestolnica še ni dograjena, da je palača parlamenta nedozidana, da Istanbul propada, da je mrtvo prišanišče Izmir.

Važen poziv

Vsi otroci, ki so bili sprejeti v obmorsko poštensko kolonijo, se morajo javiti v spremstvu svojih staršev 28. t. m. ob 9 na Zveznem poveljstvu GILL-a na Cesti Viktorja Emanuela III. št. 28 (na bivši Bleiweisovi cesti).

Kritika turških gospodarskih krogov je bolj materialna. Resnično, bilo je potrebno, da se mnoge niti gospodarskega življenja stekajo zdaj bolj kot prej v državnih uradih; zunanja trgovina, oskrba, nakup žita so v Turčiji državna. Največji del delujoče industrije vodi banko ali jo nadzorujejo. Zasebniki imajo malo v rokah. Za najvažnejše proizvode so cene in tudi dobički določeni in jih je moči v prosti razprodaji le malo dobiti.

Mladina, ki se zbira krog generalnega tajnika republikanske ljudske stranke in dr. Fikrija Türkerja, zahteva nepotvorjeno pot Kemala Atatürka. Njej je največ za simbolične, vidne zadeve in ji ni všeč, da so ob petkih zvečer mošeje spet polne ljudi in da so vni celo mošeje, ki vodijo vlado. Njihova kritika je že po tradiciji revolucionarna.

Bolj važno pa je nezadovoljstvo, ki se javlja v širokih plasteh množice in ki izhaja iz socialnih vzrokov, dasi nima turško ljudstvo prav nobene podlage za kak komunizem. Boda posameznika tvorila tu nezadovoljstvo in za podlago so ji težkoče v prehranjevanju, posebno v mestih in zlasti še v Istanbulu. — Toda obojega skoraj ni dobiti. Sira sploh ni, in kruha: včasih vsak drugi dan 300 gramov. S tem se ne more nihče nasititi, čeprav dobi še zraven prgišče oliv ali malo solate. A tudi z dejstvom, da gre mnogo otrok in veliko družin zvečer lačnih spat, bi se Turci iz Istanbula in od drugod zadovoljili, saj je tako neznanost skromen in potrpežljiv, če bi ne vedel, da je tega kruha, ki ga njemu primanjkuje, vendarle dovolj na črni borzi in da ga ondi prodajajo po 30, 40, 50 piastrov hlebček, a da kmet ne more živeti, ko mu ponuja vlada 7—8 piastrov za kilogram pšenice, drugi pa si delajo dobičke, ko prodajajo moko po 2 in pol turškega funta za kilogram.

Najvažnejše je pa to, da se dozdeva, da vse tri plasti nezadovoljstev, to je politikujoča mladina, trgovci in mali zašlužkarji — vse premalo cenijo pomen nevtralnosti.

Gospodarstvo

Odpravnina za upnike bivše jugoslovanske države

Dne 22. julija so podpisali v Berlinu dogovor zastopniki Italije, Nemčije, Bolgarije, Hrvaške in Madžarske, s katerim se dokončno urejajo medsebojna premoženjska in finančna vprašanja, izvirajoča iz bivše Jugoslavije. Dogovor obravnava finančna in gospodarska vprašanja, ki so v zvezi z državnim premoženjem in z državnimi dolgi bivše države. Glede premoženja je bilo sklenjeno, da preide vse premoženje bivše države na tiste države, ki so bile na območju razpadle države 15. aprila 1941. Glede državnih dolgov pa je bilo določeno, da bodo države naslednice dale prispevek k odpravnini tistih, ki so lastniki državnih zadolžnic bivše Jugoslavije. Taki upniki so lahko juridične ali pa tudi pravne osebe in so morali bivati 1. decembra 1941 v enem izmed zasedenih delov razpadle države, ali pa v državi naslednici sami. Odpravnina torej ne velja za upnike, bivačice izven nekdanje Jugoslavije in upnike v tujih državah nenastalnih.

Kot podlaga za razdelitev premoženja in ob-

veznosti je služil ključ, napravljen po številu prebivalstva v posameznih — od držav naslednic prevzetih — območjih in po produktivnih sposobnostih teh območij. Največji del državnih dolgov bivše Jugoslavije v znesku okrog 30,5 milijard dinarjev bo na ta način likvidiran. Ni pa jasno, koliko znaša delež tujezemskih dolgov. Za ugotovitev teh so države naslednice izdale oklice, po katerih naj se prijavijo zadolžniki bivše Jugoslavije. Dogovor obravnava tudi ureditve upravnih dolgov bivše Jugoslavije. Ta ureditve bo izvršena po presoji vsake države naslednice same. Nekdanja Jugoslovanska narodna banka bo likvidirana pod vodstvom italijanskega in nemškega opolnočenca, ki bosta odposlana v Beograd. Glede bivših jugoslovanskih državnih kreditnih zavodov kakor Državne hipotekarne banke, Privilegirane agrarne banke in Poštne hranilnice so bili napravljeni posebni dogovori za razdelitev, podobno kakor je bilo razdeljeno območje socialnega zavarovanja.

Da bi se reja prešičev čim bolj pospešila, je ministertvo za prehrano določilo, da so vsi kmetje, ki se bodo do 15. avgusta obvezali, da bodo redili prašiče, ki bodo na razpolago za javno prehrano, oproščeni popolnoma ali deloma izpolnitve predpisa, po katerem morajo 22 % pridelka ječmena, odnosno 30 % pridelka koruze oddati.

Elektrifikacija slovaških železnic. Ne glede na to, da ima Slovaška vse predpogoje za elektrifikacijo železnice, zahteva danes še posebej načrtno gospodarstvo s premogom čim večjo elektrifikacijo železnice na Slovaškem. Ob sodelovanju nemških strokovnjakov je slovaška država izdelala načrt za elektrifikacijo železnice, ki naj se izvede v prihodnjih letih. Trenutno pomanjkanje električnih lokomotiv ni pomembno, ker naj bi bil izročen prvi elektrificirani odsek prometu šele čez tri leta. Najprej naj bi se elektrificirale proge v bližini Bratislave, nato pa proge, ki vodijo do nemške in madžarske meje. Celotni načrt obsega dela,

Šport

Atleško prvenstvo v olimpijskem stadionu

Berlin, 26. julija.

Olimpijski stadion v Berlinu je dobil spet praznično lice. Nekaj deset tisoč gledalcev je pohitel proti državnemu športnemu polju, kjer je bilo zbranih čez 400 privakov nemške lahke atletike. Le-ti so tekmovali za tretje vojno državno prvenstvo. Bili so skoraj sami vojaški, več znanih imen je manjkalo — Höllig, Glaw, Scheele, Gahmert, Wegener, Haag in Haushofer so padli na bojišču —, na njihova mesta pa so stopili novi atleti, ki so se tekmovali zadnje sezone povzpeli do mednarodnih rezultatov. Gledalci so si oskrbeli drobne knjižice s točnim sporedom, imenikom startujočih za vsako točko posebej in z lestvico državnih rekordov. Med njimi je bila tudi večja skupina ranjencev, katere je povabil na stadion državni športni vodja von Tschammer und Osten.

Brez zamude so začeli na rdečkastem tekaškim stadionske arene s prvo točko. Nava-

iamo kratek pregled pomembnejših izidov:

Moško prvenstvo

Štacija 4×400 m: 1. Hamburg, 2. Braunschweig, 3. Berlin; v moštvo Braunschweiga je tekkel tudi svetovni rekord Rudolf Harbig, čigar zasluga je, da si je njegovo moštvo priborilo drugo mesto.

Pri sobotnem delu državnega prvenstva so zmagali naslednji atleti: Wölke v suvanju krogle s 15,74 m. Storch v metanju kladiwa s 54,64 metrov, Langhoff v skoku v višino z 1,94 m. Götzner v skoku s palico s 400 m. Spring v teku na 5 km v času 15 min. 17,2 sep; v štafeti 3×1000 m je zmagalo berlinsko moštvo v 7 min. 39,2 sek.

Nedeljski spored se je pričel s tekom na 800 m, v katerem je zmagal Berlinčan v času 1:54,4 min. Naslov državnega prvaka v teku na 400 m si je priboril Rudolf Harbig z dobrim časom 48,1 sek. Ostali izidi so bili: tek na 100 m: Melleroviz 10,6 sek., tek na 200 m: Melleroviz 21,6 sek., 1500 m: Kaindl 3:54,6 min., 10.000 m: Eitel 31:50,8 min., 110 m z zaprekami: Stephanik 14,8 sek., skok v daljino: Wagemann 7,36 m., kopje: Pektor 65,8 m., disk: Wolapek 47,59 m., 400 m z zaprekami: Fromme 55,1 sek., desetboji: Schmidt 7280 točk.

Žensko prvenstvo

Precej dobrih znamk je padlo tudi na ženskem prvenstvu, kije potekalo vzporedno z moškim. Zaradi primierave navaiamo v oklepajih znamke ženskih svetovnih rekordov.

Tek na 100 m: naslov državne prvakinje si je priborila Schulčeva s časom 12,5 sek. (svet. rekord je 11,5 sek.). Skok v daljino: Schulz 5,99 m (svet. rekord ima ista s 6,12 m). Kopje: Baumann 46,23 m (46,74 m). Skok v višino: Schall 1,58 m (1,67 m). Disk: Mauermayer 43,60 m (svet. rekord ima ista s 48,31 metrov). Kroglja: Mauermayer 13,27 m (svet. rekord ima ista s 14,38 m). Štacija 4×100 m:

ki jih bo mogoče izvesti šele v desetletjih, saj bo predvsem treba graditi zlasti v vzhodni Slovaški velike hidrocentrale. Tako skuša tudi Slovaška osamosvojiti svoj železniški promet od uvoza premoga.

Izdelovanje petrolejskih peči in kuhali-kov ustavljen. V Nemčiji je izšla odredba, s katero se ustavlja izdelovanje petrolejskih peči in kuhali-kov tako za domačo porabo kakor tudi za izvoz.

Nova delniška družba za usnje v Srbiji. V Beogradu je bila ustanovljena delniška družba s kapitalom 4 milijonov dinarjev. Bavila se bo s trgovino in predelavo usnja, kakor tudi s trgovino gumijastih izdelkov.

Bogat pridelek lanu na Estonskem. V osvojenem Estonskem je bila v zadnjem letu za 30% povečana površina lanenih polj. Leto 1940 so obsegala lanena polja 24.000 hektarjev. Prideleki na hektar so bili sicer večji kakor v Sovjetski Rusiji, vendar so dosegli komaj polovine hektarske prideleke v Nemčiji. Estonska je letno izvažala več tisoč ton lanu, odnosno predvsa, največ v Anglijo. V letošnji spomladi je po zaslugi nemških oblasti bilo storjeno vse, da se bo dvignil donos na hektar. Zemlja je bila mnogo boljše obdelana in posejano je bilo izbrano seme, tako da bo letošnja žetev mnogo boljša kakor doslej.

Zastop izvoza portugalskega vina. V zadnjih dveh letih je popolnoma zastal izvoz znanega portugalskega vina, ki so ga največ kupovali Angleži in Američani. V letošnji prvi tretjini leta so izvozili iz Portugalske le še 1.600.000 litrov vina, medtem ko so lani v istem razdobju izvozili vendarle 2.800.000 litrov. V istem razdobju leta 1940 pa je Portugalska izvozila 16 milijonov litrov. Zaradi tega so domače zaloge vina narasle na 100 milijonov litrov. Samo domača poraba seveda tega vina ne bo mogla pospraviti.

SCC Berlin 48,8 sek. (46,4 sek.). Vsekakor so ženski izidi, v primeri z moškimi sorazmerno bližji mednarodnim znamkam.

Tečaj za zbarsko petje

Na sedežu GILLA je bilo večeraj razdeljevanje diplom in spriceval šolam in učiteljem, ki so se izkazali na tečaju za zbarsko petje, prejejenem na pobudo Visokega komisarija za Ljubljansko pokrajino in poverjenem v izvedbo GILLA.

Navzočni so bili zvezni tajnik, comm. Depoli, kr. šolski komisar, člani izpraševalne komisije, voditelji GILLA in voditelji krajevnih zavodov skupaj z učitelji pevskih zborov. Zvezni tajnik se je zahvalil navzočim, rekoč, da je vesel odličnih uspehov tečaja za zbarsko petje, posebej pa se je zahvalil posameznim učiteljem, ki so znali izvežbati glasove študirajoče slovenske mladine.

Fašistična vzajemnost

Dr. Campodonico je izvršil dejanje, ki dokazuje veliko vzajemnost med fašisti. Ob priliki svoje poroke z gospodično Nemeč je namreč poslal Zveznemu tajniku petsto lir, naj jih ta uporabi po svojem preudarku. Zvezni tajnik je vsoto takoj namenil v prid borcem.

Ni navada fašistov, da opevajo dejanja tovarišev, niti takrat, kadar gre za dobrodelnost. Hočemo pa tukaj reči, da ima neprislusnost darila uso značilnost fašističnega značaja, za katerega veselje ni popolno, če iz njega ne izvira neposredno ali posredno kakšno dobro delo za druge tovariše.

Fašisti, ki so povezani v žalosti, v sovražstvu in v moščevanju, so radi združeni tudi v veselju, čeprav ostane njih dobrodelna roka večkrat neznana.

Vsota, ki jo je Zvezni tajnik namenil borcem, se je pridružila znatnim številkam, ki jih Narodna stranka neprestano pošilja za amotno in moralno pomoč italijanskim vojakom na različne operativne fronte.

Velikodušna vzajemnost italijanske notranje fronte do svojih borcev se dan z dnem izpričuje v tisočih primerov, bodisi v raznih načinih podpiranja, v pošiljanju obleke in predmetov usakodnevne in praktične prednosti. Eden izmed primerov je prav ta, ki ga tukaj omenjamo.

Šport v kratkem

Medmestna nogometna tekma med predstavništv Dunaja in Bukarešte je končala z neodločenim izidom 0:0. Prireditve je bila v Bukarešti.

Na Dunaju so imeli večeraj precej nenavadno kolesarsko dirko: 100krat okrog cerkve sv. Štefana. Proga, ki je bila dolga 750 m, je vodila po bližnjih ulicah znamenite cerkve, kolesarji pa so jo morali prevoziti točno 100krat. Pet držav je poslalo svoje dirkače na to tekmo: Nemčija, Madžarska, Slovaška, Hrvaška in Švica. prvo mesto si je priborila nemška postava, nekaj podrobnosti o dirki bomo objavili med tednom.

Atleško državno prvenstvo v Berlinu se je udeležilo 28 štafet in 402 posameznika, ženskega prvenstva pa 23 štate in 175 atletinj.

Predsedstvo mednarodne smučarske zveze (FIS) bo imelo 29. t. m. v Lausanni sestanek, na katerem bo razpravljalo o položaju, ki je nastal z ozirom na to, da je letošnje prvenstvo FIS-e odpadlo. Po sestanku v Lausanni bomo tudi zvedeli, kaj bo s smučskim prvenstvom l. 1943.

Italijanski tekači na srednje proge so se lotili v Firenzi rušitve dveh državnih rekordov in sicer na progah 1000 in 3000 m. Poizkus je uspel samo na prvi progi. Pederzoli iz Genove je izboljšal rekordno znamko za 3 desetinke sekunde na 2:26,2 min. Dosedanji državni rekord na 1000 metrov je držal Lanzi s časom 2:26,5 min.

V borbah pred Sebastopolom je padel znani nemški športni delavec Fritz Schmidt, ki je bil načelnik športnega okrožja v Hessenu.

Zagrebaška Concordia je gostovala v Sofiji in premagala Makedonijo z izidom 3:1.

Mednarodnega troboja med Nemci, Italijani in Madžari ne bo, pač pa bodo prireditve v nedeljo, 2. avgusta v Berlinu mednarodne lahkoletske tekme, katerih se bodo udeležili poleg navedenih tudi Fini in Nizozemci.

Na japonskem atleškem prvenstvu v Osaki se je najboljši odrezala gospodična Yamauchi, ki je preskočila visoko znamko 1,62 m. Od rezultatov njenih moških tovarišev omenjamo naslednje: skok v daljino Kanayama 7,30 m, skok s palico Sawada 4,10 m, skok v višino Morishim 1,90 metra. Pilelješe pa so bile znamke, katere so dosegli v tekih in metih.

Kronika diplomatskih zgodb in spletk:

DUNAJSKI KONGRES

Sam je pozneje večkrat mirno izjavljal, da je tokrat zaigral na odločilno karto.

Naslednjega dne je princ Beneventski navdušeno pisal svojemu prijatelju Jaucourtu: »Moj dragi prijatelj, pošiljam kralju izjavo, o kateri sem ti večeraj govoril. Izjava je zelo močna. Nikdar nisi videl kake listine, ki bi bila tako pomembna in katero so podpisali vsi evropski vladarji.«

Prvič se je zgodilo, da se je Talleyrand iz svoje zadržanosti podal v ospredje. Toda to je moral storiti, ker je kar žarek veselja, da je z zvezo veselih proti Napoleonu rešil tudi svojo lastno kožo.

Ko se je pogovarjal z grofom Noaillesom, je Napoleona imenoval rokovnjač. Dasi so dan z dnem prihajale novice, ki so poročali o zmagoitem prodiranju Napoleona v Francijo proti Parizu, ne da bi padel samo en strel, je Talleyrand vendar ostal optimist.

Ko so se pooblaščenici Avstrije, Rusije, Anglije, Prusije in Francije zbrali na sejo dne 17. marca, niso več razpravljali o Poljski ali Saški, ampak so se razgovarjali, kaj je treba storiti, ko bo Napoleon zopet v Parizu.

Ministri so sklenili, da bodo izjavili izjavo z dne 13. marca in imenovali vojaško komisijo, ki naj izvede njihove sklepe.

V vojaško komisijo so imenovali Schwarzenberga, Wellingtona, Volkonskega in Knesebecka. Komisija se je še isti večer sešla in je bil navzoč tudi ruski car. Sklenjeno je bilo ustanoviti tri armade prve vrste, dve rezervni armadi, vso to vojsko odlično oborožiti in izključiti sieherna pogajanja z Bonapartom.

Anglija, Avstrija, Prusija in Rusija so dne 25. marca podpisale

novo zavezniško pogodbo za ohranitev miru s pomočjo vojnih sredstev. Anglija je določila vsoto 125 milijonov za izdatke, ker so druge evropske države blagajne bile prazne.

Po Dunaju pa so se širile najbolj nasprotujoče si novice. Povsod je bilo polno Napoleonovih vohunov in plačanih hujskačev. Govorili so začeli o tem, da bodo Napoleona sina — rimskega kralja ugrabili. Ruski car Aleksander je postajal zelo slabe volje. Cutil je, da so ga drugi evropski vladarji prezirali zaradi njegovega liberalizma in zaradi njegove popustljivosti do Bonaparta. Očitati so mu tudi njegovo prijateljstvo s princem Evgenijem, kateremu je med zasledanjem kongresa zaupal, da hočejo evropski diplomati pregnati Napoleona z Elbe v izgnanstvo na Azore ali pa na Sv. Heleno. Princ Evgen je najbrž Napoleona obvestil in pospešil njegov beg z Elbe. Vse to so bile najbrž samo zgodbe, toda car Aleksander princa Evgenija ni maral več sprejemati. Princ Evgenij se ni več podajal iz svoje hiše, ki jo je policija strogo nadzirala in stražila.

Kmalu nato so prišle še slabše novice. Korzičan je že prišel v Lyon. Vsa posadka se je navdušeno pridružila svojemu bivšemu cesarju. Grof Artois in general Macdonald sta hitro zbežala iz mesta. Kralj Ludvik XVIII. je objavil proglas, ki je Napoleona postavil izven zakona, toda Napoleon je objavil svoje proglase in hitel proti Parizu na čelu svoje armade. Diplomati na Dunaju so bili tiste dni silno zmedeni.

Talleyrandu samemu je postajalo vroče, ko je slišal te novice. Služabnik, ki ga je oblačil, je opazil, da se je praskal z obema rokama po glavi. To je bilo drugič, da se mu je kaj takega zgodilo in to je bilo slabo znamenje. To je bil njegov način kazati zaskrbljenost, ki jo je lahko prikrival z besedami.

Ko je nato sprejel ostale člane svojega zastopstva in tajnike, jim je hladno izjavil: »Ukaze vam ne morem več dati. Izgubil sem stik s svojo vlado. Govori se, da namerava kralj zapustiti Pariz.«

Napoleonovo drzno dejanje pa je po svoje vplivalo na romantične duše. Zlasti ženske niso moge prikrivati svojega občudovanja nad mozem, ki je znal tako drzno izzivati usodo. Navduševale so se

za junaka, ki je vse delo dunajskega kongresa naenkrat prevrgel narobe. Proti njemu se je dvigala vsa Evropa, zanj pa je bilo francosko ljudstvo, vojaki vseh napoleonskih bitk od Wagrama do bitke pri Ostreliech. Celo princess Bagration, ki je do tedaj govorila samo slabe reči o Napoleonu, ni mogla prikrivati svojega navdušenja in je javno izjavljala, da si zelo želi, da bi Napoleon zopet sedel na svoj prestol. Toda njene izjave so padale v prazno. Prijatelji so zbežali iz njene hiše. Razpisne zabave po dunajskih salonih niso imele več udeležencev. V palače so začeli prihajati samo še ogromni računi, ki jih je bilo treba plačati.

Celo v Talleyrandovi okolici so bili ljudje, ki so bili veseli, da je moral Ludvik XVIII. zopet zbežati. Spletkarji in računarji so zopet z druge strani začeli prihajati na Dunaj, ker so upali, da bodo našli kaj za pod zob.

Toda na Dunaju je bilo nekaj silnih zagrizencev, ki so sklenili pospešiti Napoleonov padeč. To so bili zlasti monarhistični legimisti, ki so strahovito obrekovali nasilnika. Mnogo pa je bilo med njimi tudi takih, ki so morali braniti sadove svojega izdajstva, ko so se iz Napoleonovih vstašev prevrgli v Napoleonove nasprotnike.

Ko se je Napoleon izkrcal pri Cannesu, je izjavil: »Kongres je razpuščen.« Kongres pa ni bil razpuščen, novo Napoleonovo cesarstvo, ki je trajalo sto dni, je samo pospešilo, da je kongres sprejel potrebne sklepe.

Tisto, kar je bilo končano, je bilo plesanje in veseljačenje. Končano je bilo rajanje vseh tistih aristokratskih postopačev, ki so se zatekli na obrežje Donave in ustvarjali zgodovinski sloves dunajskemu kongresu.

Kronist de La Garde pravi, da je zvečer 21. marca skupina diletantov v dvoru predvajala »Bagdadskega kalifa« in »Tekmovalce«, vendar pa je bila dvorana skoraj prazna in navzoči precej raztreseni.

To so bili zadnji odvisti plamenov umetnih ognjev, ki so nad sedem mesece žareli nad Dunajem in sušili »kladišča veselja stare Evrope, ki je propadala.

(Dalje.)

»Oj ta mlinar, ta mlinar pod klancem...«

Ljubljana, julija.

Glavni del žetve je v naših krajih že povsod h kraju in moremo reči, da so se naši kmetovalci res potrudili ter spomlad, oziroma že lani zasejali znatne površine z žitom. Srpa čaka samo še oves. Naši mlinci so sedaj v polnem teku.

Za kmeta in za mlinarja je dan, ko prinese pridelovalec v mlin prvi pridelek žetve, zadošten dogodek. Ta dan je pravi praznik, ko gospodar dobi zadoščenje za vse letno delo in skrb. Iz prve moke, ki jo pridelovalec prinese domov iz mlina, je treba napraviti pogosto ali kruh, da družina takoj spozna, kakšen je novi kruh, pridelan na domačem polju. Tudi mlinar je zadovoljen, ko vidi, kako se vrste kolese in mlinski kamni.

Se vedno poznamo v naših krajih skoraj izključno mline na vodo, ki so v tej obliki v navadi prav toliko časa, odkar naše ljudstvo sploh seje žito, to je od naselitve sem. V raznih muzejih, kakor v Ljubljani, v Ptuiju in po zasebnih zbirkah sicer najdemo predmete, ki kažejo, da so Rimljani in njihovi podložniki mleli v teh krajih žito pretežno na ročni pogon, to se pravi, da so mlinske kamne vrteli sužnji. Naši predniki so žito tudi tolkli v kamnitih mlinarjih, toda uveljavljali se je vedno le mlin na vodo. V naših krajih skoraj nikjer ne poznamo mlinov na veter, kar pri nas tudi treba ni. Precej hriboviti kraji dovoljujejo potokom in rekam precej nagel padec, tako, da je vodne sile povsod dovolj na razpolago. Priznati je treba našim ljudem, da so pokazali prav velike stavbarske spretnosti, ko so gradili jezove in zagrajevali korita, da so dobili dovolj vodne sile. Naiveč mlinov je na eno, dve, tri kolese s prav tolikimi kamni, poznamo pa seveda tudi večje mline na šest, sedem kolese. Taki veliki mlinci mlejajo po navadi za vso okolico. Večji kmetje so si za lastne potrebe zgradili kje v grapah mline, kjer so mleli le za sebe.

Kadar je veliko dela, se mlinska kolese vrte noč in dan in mlinarji se morajo v mlinskih s svojimi pomočniki menjavati. Včasih, ko je bilo žita na pretek, so mogli naši mlinci mleti tudi naifinejše vrste moke, pa tja do resaste ovsene.

Ko je prešel naš kmet z žitne kulture bolj h kulturi krompirja in fižola, je veljala naših mlinov znatno padla. Naši kraji so zlasti že prvo svetovno vojno pričeli uvažati kar belo moko iz drugih bolj plodovitih krajev, iz Argentine, Kanade, iz Banata itd. Mlini so pričeli bolj samevati, nekateri pa so opuščali svoje obrate.

V Ljubljani smo imeli na primer velik parni mlin, ki pa je moral prenehati. Tam je sedaj Marijin dom, v Slomškovi ulici. Sedaj imamo v Ljubljani prav za prav samo dva mlina, na Viču in na Fuzinah, v bližini pa so še nekateri mlinci, kamor ljubljanski pridelovalci sedaj vozijo žito. Pač pa je dosti mlinov na Dolenjskem in na Notranjskem. Živahno živ-

Dve zlati maši v Ljubljani

Ljubljana, 27. julija.

V nedeljo smo imeli v Ljubljani dve zlati maši. Prvo je daroval splošno znani stolni kanonik g. Alojzij Stroj, ki je bil tik pred zlato mašo za svoje zaslugе odlikovan od sv. očeta Pija XII. z imenovanjem za »blisnega prelata«. Ob pol desetih je bila stolna cerkev polna vernikov, pa tudi mnogo cerkvenih dostojanstvenikov, raznih uglednih osebnosti, predstavnikov našega javnega življenja, društev in organizacij, zlasti pa učencev zlatomašnika. Pomnoženi stolni cerkveni zbor in pomnoženi orkester sta pozdravila zlatomašnika z Riharjevo skladbo »Zlatomašnik«. Po zlatomašnikovi molitvi je stopil na prižnico škof dr. Gregorij Rožman, ki je imel lep in globoko zajet slavnostni govor. Med zlato mašo, ki jo je daroval g. prelato, so bile izvajane znamenite Haydnove, Kimovčeve in Riharjeve skladbe, kar je zelo dvignilo cerkveno slovesnost.

Druga zlata maša je bila ob 11 v frančiškanski cerkvi, kjer jo je daroval g. katehet Viktor Šega. Akademski cerkveni pevski zbor, ki običajno sodeluje pri božjih službah, ki jih vsako nedeljo v tej cerkvi ob tej uri daruje sedanji g. zlatomašnik, se je izredno pripravil za slovesnost zlate maše. Znatno je razširil svoj program ter je pri zlati maši sodeloval z obsejnim koncertnim sporedom. Zlatomašniku je imel lepo slavnostno pridigo frančiškanski župnik p. Krizostom. Tudi pri tej zlati maši je bila cerkev polna vernega občinstva, med njimi zlasti polno osebnih prijateljev zlatomašnika. Popoldne je imel zlatomašnik še slovesno litanije z blagoslovom, nakar je delil zlatomašniške spominke.

lienje je v teh mlinih. Ako kak mali pridelovalec sedaj prinese kako vrečo žita v mlin, mu mlinar kar da odgovarjajočo količino krušne ali druge odgovarjajoče moke, večji pridelovalci pa morajo seveda počakati, da jim mlinar zmleje njihovo žito. Vines so tudi revni ljudje, ki prinesejo ono žito, ki so ga nabrali, ki se od padlo klasie na niivo in ga ženiice niso pobrale. To je tem revnim družinam v lep in zelo dobrodošel priboljšek.

Vsak boljši mlin ima tudi stope. Tu dobiva jo iz prga kašo, iz ječmena isprejeni. Pesem stop se meša v pesem mlinskih koles in kamnov v enotno melodijo našega vsakdanjega kruha.

Obisk v zaprtih kopališčih je še vedno živahen

Ljubljana, julija.

Marsikdo bi mislil, da je sedaj, ko imamo Ljubljanci na Ljubljani pravi Lido, ko so vsa nabrežja polna mladine in tudi starejših kopalcev ob vseh razpoložljivih nabrežjih, obisk v zaprtih ljubljanskih kopališčih znatno padel. To se je morda pripetilo kdaj prejšnja leta, letos pa temu ni tako. Ljubljanska stanovanja so se res, zadnja leta modernizirala, da ima vsako novo stanovanje svojo lastno kopalnico, pa tudi v starih stanovanjih so zgradili mnogo kopalne, vendar se obisk v zaprtih javnih kopališčih dviga kljub temu od leta do leta in to tudi poleti.

Tako kopališče Zavoda za socialno zavarovanje, mestno kopališče v Prečni ul. in pri Slonu se to poletje vesele kar najbolj številnega obiska tako s strani moških kakor tudi žensk. V resnici pa so cene v teh javnih kopališčih zelo zmerno, prav nizke. Za dve liri dobiš že prho v mestni kopelji,

še nekaj dodaš, pa imaš kadno kopel. Torej res prilika, da se morejo Ljubljanci poceni kopati.

Zanimivo je, da so vse statistike dosedaj izkazovale po kopališčih večji obisk žensk kakor moških, to pač zato, ker moški tudi bolj temeljito izkoristijo poletni čas s kopanjem na prostem. Letos pa se bo razmerje med moškimi in ženskimi obiskovalci v kopališčih najbrže izenačilo. Zelo točno statistiko o tem vodi Zavod za socialno zavarovanje, ki ima vedno dobro obiskano kopališče.

Vzporedno z vedno večjo snago Ljubljancem pa kažejo tudi statistike mestnega vodovoda, da porabi Ljubljana vsako leto več vode, tudi povprečno na glavo prebivalca vedno več. Higiena telesa je v Ljubljani že na tako visoki stopnji, da nas ni treba biti sram pred nikomur, niti še pred tako naprednim evropskim mestom ne.

V vsako hišo »Slovenc«!

Mavrični balončki iz rastlinskega soka

Letos si je mešanec zasadi na svojem vrtičku povečini le praktične in koristne rastline, kar je za sedanjí čas edino pravilno. Le sem in tja vidimo ponekod manjše gredice, zasajene s cvetlicami. Zato nam vrt ne nudi drugih užikov, kot le materialnega, vsaj pri večini ljudi ne, ker so vajeni gledati vse koristne rastline kot nekaj navadnega. Zelenjava je pač zelenjava!

Pravemu ljubitelju narave pa more že navadna poljka rožica nuditi mnogo zanimivosti in veselja. Saj najdemo prav v kraljestvu rož toliko čudes in toliko lepote in natančnih naprav kot malokje.

Kot otroci smo se vsi zabavali z mlinski balončki, ki so se v soncu lesketali in v krasnih mavričnih barvah spreminjali, dokler jim ni poradil sončni žarek ukradel življenja. Prav take mehurčke lahko napravimo, če smo količjak spretni, iz soka nekaterih naših navadnih rastlin. Seveda imajo ti mehurčki še mnogo živahnejše barve s prijetno žametno toplino in krasnimi svetlimi pegicami, ki se hitro premikajo po površini.

Ako odrežemo bučno mladiko, priteče iz odrezanega dela sok, ki je alkaličen. Če sedaj namestimo ali pomočimo v ta sok elamnatno bilko ali pa volto steblo trave in polagoma pihamo zrak, se iz oblikuje na drugem koncu krasen, do kurjega jajca velik balonček z izredno čistimi mavričnimi barvami.

Tudi z buči sorodnimi rastlinami, kot kumaro, melono itd. lahko delamo iste poizkuse. Po suhih letih raste v velikih množinah cipresasti mleček, ki izceja, če ga ranimo precejšnje množine belega lepkega soka, s katerim hoče rastlina pokriti rano. Ako ujamemo kapljico soka na travno bil, lahko napravimo krasen balonček, ki ima poleg mavričnih barv še mlečno, motno podlago.

Poljedelstvo v pokrajini Gorizia pred 150 leti

Po zanimivem eseju g. R. M. Cossarja, ravnatelja našega vojnega muzeja, posnemamo: S cesarskim odlokom od 4. junija 1765 je bilo v Goriziji ustanovljeno društvo za poljedelstvo z letno podporo 400 goldinarjev. Za prvega predsednika je bil imenovan Ivan Gasper grof Lantieri, deset drugih posestnikov je bilo imenovanih pa za prve društvene člane. V prvi seji, dne 27. avgusta istega leta, je bilo priključenih 11 novih članov, imenovani društveni tajnik in določeno uradno društveno ime: »C. kr. poljedelsko društvo za pokonežno grofijo Gorisko-Gradiškansko.« Iz sejin zapisnikov je razvidno, da so se člani zbirali dvakrat na mesec. Vsak član je lahko stavil samostojne predloge in se je lahko udeležil debate. Od deželnih posestev je društvo vzelo v najem grič »Rafute« in je plačevalo letno 4 goldinarje

najemnine. Ta grič je služil za razne poljedelske poskušnje, bil je nekaka kmetijska šola. V prvih letih svojega obstoja je društvo razvijalo živahno delavnost. To dokazujejo »poročila«, ki jih je periodično tiskal neki Valerio de Valeris in jih pozneje zbral v skupnem zvezku pod naslovom: »Memorie per servire al progresso dell'agricoltura« (Zapiski o napredku poljedelstva).

Kakšen je bil v tisti dobi dejanski položaj poljedelstva v naši deželi? O tem nas pouči poročilo, ki ga je podal okrožni kapitan baron Baselli predsedniku »Najvišjega deželnega sveta« grofu Fr. Adamu Lambergu: Med prideleke, ki so največjega pomena, prištevamo: žito, turško, ječmen, oves, sadje, vino, olje, maslo, sir, med, vosek, konopljo, lan, volno, svilo, les (gradbeni in drva), seno, slamo. Pridelek žita

polno zvenel. — Režiral je Debevec, ki mu je uspelo opero postaviti na oder tako, da je vzdržal notranjo napetost brez kakšnega popuščanja prav do konca. Neobičajno hitre kulise spremembe in kratki odmori so še pripomogli k zgoščenosti igrice dosti nepreglednega dejanja. Kakor je znal Debevec posamezne igrice, v kolikor je to stvar režiserja, karakterizirati, tako je znal tudi dati vsakokratni sceni značilno obeležje. — Zbore, ki imajo v »Trubadurju« dosti važno vlogo, je kot navadno našel tudi Simoniti in to prav izvrstno ter natančno. Posebno značilno je zvenel iz zbora izraz začudenja, strahu, junaštva, pobožnosti, sočutja, ciganske bitnosti.

Tako je bil »Trubadur« po številu zadnja predstava letošnje sezone, po izvedbi bi jo pa postavili poslušalci verjetno na prvo mesto.

M. T.

Pregled znanstvene literature l. 1941 v češkem protektoratu

Prikel nam je v roke pregled znanstvene literature, ki je izšla v letu 1941. v Češkomoravskem protektoratu in ga je napisal Jiří Ježek. Ker bo naše občinstvo — predvsem pa znanstvene zavode — vsakakor zanimalo, s kakšnimi znanstvenimi vprašanji se zanimajo sedaj Čehi in kakšne knjige izdajajo v Protektoratu, bomo v informacijo ponatisnili ta kratek pregled.

Ko pregledujem letošnje znanstveno žetev, se mi kažejo naslednji temeljni obrisi:

1. Rasto predvsem zbirke, posvečene prirodoslovni in tehnični vedam. Tako Češka grafična unija prinaša v dveh serijah, ki so bile že prej začete (Věda všem — Znanje všem!) vrsto poučnih knjig iz raznih znanstvenih panog toda v popularni obliki. Letos se je tem izdajam pridružila tudi založba Čin z izdajo popularnih znanstvenih del zelo visoke vrednosti (zbirka Živa věda, kjer so izšli n. pr. Darrow, Flechner, Niklitschek itd.), ki pa predpostavlja precejšnjo znanost pri bralcih,

Bogastvo in revščina

Sv. Hieronim, ki je kakor Kristus živel v uboštvu, iz svoje celice silovito grmi proti razkošju matron, uradnikov in veleposelnikov, ki porabljajo izredne vsote, da si grade vile, da si napravljajo obleke ali da si izdelujejo rokopolice, dočim ob njihovih vratih vzdihuje Kristus, »to je revež, v čigar cunjah se nahaja Kristus med nami.« Kaj koristi, če krasiš stene z dragulji, kadar je v revežu Kristus v nevarnosti zaradi lakote? Ni tvoje, kar poseduješ, marveč je le tebi izročeno v upravo.

Hieronimove besede so včasih hude in izgledajo revolucionarne; ali bolj, revolucionarne so po smislu razlage evangelija, ki v telesu Cerkve odreja življenjsko skupnost med verniki. Zato pa, če kdo umrje zaradi glada, pade krivda na onega, ki bi sicer mogel pomagati, ker je imel več, kot bi potreboval, pa ni pomagal. Soodgovornost in sožitje sta potrebna v mističnem redu iz ljubezni do Boga, v socialnem redu pa iz ljubezni do bližnjega.

To je bil čas, v katerem so zelo pomagale tako zares besede, podprte z zgledi. To je bil čas, ko je škof Martin iz Tours žrtvoval lastni plašč, v katerega je bil odet, da je oblekel reveža. Enako je novi milanski škof sv. Ambrož vse svoje premoženje razdal revežem, ko je nastopil svoje dostojanstvo. Sv. Avgustin pa je celo dal razpičiti cerkvene posode, da je pomagal ubogim.

Tem zgledom in besedam očetov ubogih je sledilo mnogo bogatih kristjanov. Tako se je premagalo nasprotje med somoljufjem pri enih in revščino pri drugih, ravno tedaj, ko je izgledalo, da razpade svet in je »slavno mesto rimskega cesarstva bilo uničeno zaradi enega samega poraza« (sv. Hieronim). A še tedaj je bilo videti nekatere brezbožne bogataše, kako so odhajali iz cerkve, ne da bi se ozrli na revščino, ki je jela na tlaku pred njimi.

»Poznam mnoge,« je z žalostjo in zaničevanjem opozarjal sv. Bazilij, »ki se postijo, molijo, stekajo in kažejo vsakršno pobožnost, ki ni ne stane, ki pa kljub temu ne dajo niti novčiča onemu, ki gine v revščini. Kaj jim koristijo vse druge kreposti? Božje kraljestvo ne ve z njimi kaj početi.«

K sreči ne manjka imovitih meščanov, katerih srce je usmerjeno po evangeljskih naukih. To so ljudje, ki umejo modro uživati lastno premoženje. »Ti niso one vrste,« piše sv. Avgustin nekemu bogatemu državnemu uradniku. »Kajti četudi posedujejo dobrine, se ne pustijo obvladati od njih, da bi jih više cenili kot Kristusa. To so tisti bogati kristjani, ki vzgajajo žene in otroke ter vse osebe v družini v zdravem redu, v krščanski pobožnosti. Njihove gostoljubne hiše zbirajo, kar je pravično v imenu Pravičnega, da prejmejo zato pravično plačilo. Dele lažnim lastni kruh, oblačijo nage, odkupujejo ujetnike, kopijo zase dober zaklad, da prejmejo na koncu pravo življenje.« Mnogi med njimi »so našli Kristusa, ko je bil lačen, dali so mu piti, nagega so ga oblekli in so ga sprejeli, ko je bil brez strehce«.

Končno: pri izkoriščanju bogastva v svojo pogubo ali v svoj blagor, si zbira bogatin najbolj trajno in zdravo naložbo, če razdeli bogastvo tistim, ki ga nimajo. »Ni pa potrebno zato dajati naukov,« poudarja sv. Hieronim, »treba je darovati le nekaj denarja.«

(Osservatore Romano, 12. jul. 1942.)

in zelenjave ne zadostuje za potrebe prebivalstva. Sadje, ki ga največ pridelajo Brda, se razpečava v Monfalcone, v Palmanovi in v Udine. Odvišno belo vino se izvažna na Koroško in na Kranjsko, odvišno rdeče vino pa v okolico Triesteja. Pridelek olja zadostuje komaj za potrebe posestnikov oljčnih nasadov; za ostale prebivalce se kupuje na trgu v Triesteju in prihaja preko deželnih luk iz pokrajin Puglie, Romagna in Provenza. S kraskih, kanalskih, tolminskih in bovskih hribov se dobavljata maslo in sir. Med se izvažna na Koroško in Solnograško. Vosek se izdeluje v Goriziji; primanjkljaj se dovaja z Beneškega, Hrvaškega in Ogrskega. Konoplje in lana se ne pridelava v zadostni meri za kritje domačih potreb; primanjkljaja konoplja prihaja iz Lombardije, lan iz Benečije. Komaj zadosten je pridelek volne, zelo obilen je pa pridelek svile, ki se prodaja v inozemstvo. Zlasti se izvozi mnogo surove svile v Benečijo, kjer se predela v osnutke in prodaja nazaj v Avstrijo, v Nemčijo in na Anglesko. V pičlih množinah in slabe kakovosti je goveje meso, zato se kupuje klavna goveja živina v velikem številu na Štajerskem in na Ogrskem. Obilna je pa priraja telet, ki se z lepim dobičkom oddajajo v Trieste. Gradbeni les in drva se izvažajo v notranjost monarhije.

Najboljši in najcenejši slovenski tednik je »Domoljub«

KULTURNI OBZORNIK

Verdi: Trubadur

Pri poslušanju Verdijevega »Trubadurja«, ki so ga igrali v operi kot zadnjo abonentsko predstavo v tej sezoni, pride poslušalcu nehotno na misel svetopisemski starešina, ki je z začudenjem dejal ženini: »Vsak človek daje najprej dobro vino in ko se napijejo, tedaj slabše. Ti pa si dobro vino do zdaj prihranil!« Tudi v ljubljanski operi smo v tej sezoni slišali marsikako dobro predstavo; nekatere so zajele poslušalce bolj zaradi glasbe same, druge so imele morda zaradi dramatično spretno zgrajenega dejanja večji uspeh; pri enih so bile večje vloge poverjene boljšim močim in je zato izvajanje doseglo večjo stopnjo popolnosti; ljubezen, s katero se oklenejo izvajalci dela, kakor tudi čas, odmerjen za pripravo, ni brez pomena za uspeh. Vendar, če gledamo izvedbo v celoti, bi rekli, da je izvajanje »Trubadurja« pokazalo v najvišji meri vse pozitivne vrednote, ki so bile pri drugih uprizoritvah morda samo delno obežene. To moramo operi toliko bolj šteti v dobro, ker je bil »Trubadur« izvajan v pozni sezoni, ko je druga leta operno delo že možno ponehaval, če ni že celo čisto zastalo.

Izvedba te opere je bila poverjena kar najboljšim pevaškim močim. Grofa Luna je pel Janko. Če Janko svoje vloge, ki so bile v tej sezoni izredno številne, rešuje v splošno zadovoljstvo, je bila ta vloga še prav posebno posebej. Višine, v katere se Verdi v svojem zanosu posebno v tej operi rad dvigne, Janko brez vidnega napora zmaga. Pa tudi igralsko stran svoje vloge je dobro rešil; pravilno je nakazal vse njene razvojne stopnje; tako je dobro zaigral upalopolnega ljubimca, ki pa skoraj doživi grenko razočaranje, prišee maševanje, svojo besedo tudi kruto izpolni, a zadene najhuje sebe, ker je nevede umoril tekmeča-

brata. Leonoro je pela Heybalova, ki je s to vlogo po daljšem odmoru zopet stopila na oder; svoj sloves kot izvrstna pevka in igralka je s tem nastopom znova potrdila. Glas ji je svež, posebno v srednji legi in v višinah polnozvočen, probojen, osvajač. Vživetje v vlogo je tako naravno in nepriljubljeno, da poslušalca nehotne potegne za seboj, da s pevko vred podoživlja njeno junakino. — Izvrstna je bila Golobova v vlogi Azucene. Težko, da smo jo kdaj slišali v taki popolnosti, naj bo to že glede lepote glasu in dovršene pevške izdelave vloge ali pa glede dramatično razgibane igrice, ki je bila do skrajnih odtenkov ektrno pretehtana; skoraj bi rekli, da smo v tem nastopu spoznali Golobovo v novi luči in smo tega spoznanja veseli. — Četrto glavno vlogo je imel Francel, ki je pel Manrica. S to vlogo se obenem poslavlja od ljubljanskega gledališča. Francel, ki je bil letos z nastopi brez dvoma bolj obremenjen kot je bilo njemu in splošno v korist, je v »Trubadurju« še enkrat pokazal svoje pevke in igralske vrline, ki smo jih imeli priliko spoznavati za časa njegovega delovanja v ljubljanski operi. — Kakor so imenovani štirje vsak svojo vlogo odlično odpel, tako so bili v skupnem nastopu ubrani v izvrstno celoto. — V vlogi Ferranda je gostoval A. Petrovič. Težko bi dobili za to skrivnostno vlogo primernejšega pevca. Glasovno je bil Petrovič dobro razpoložen, njegov nastop je bil posrečen uvod v igr. — V manjših vlogah sta nastopila še M. Polajnarjeva in M. Kristančič, ki sta oba prispevala svoj delež k lepi igri.

Dirigent Neffat je imel hvaležno, čeprav ne tako lahko nalogo. Ni namreč tako preprosta stvar opero, katere melodije poslušalci poznajo z odra in tudi od drugod, muzikalno tako podati, da zgubi svojo vsakdanjost in se nam pokaže v čim plemenitejši luči. Neffat je to storil tako, da smo imeli pred seboj sveže, vtis nečesa novega vzbujajoče delo. Orkester, ki je že tako prozorno pisan, je bil vedno v pravem razmerju do pevcev; dinamično bolj podčrtana mesta so potem toliko bolj prišla do veljave; tudi je orkester izredno

pa tudi založba Novina, s svojimi na pripovedni način romanov poučujočimi knjigami iz zgodovine ali tehnike. Mojster tega načina je Paul de Kruij, katerega znanstvene reportaže prinaša založba Orbis. Ta založba je letos izdala nov ter izrazito živoren opis o zgodovini tehnike A. A. Hocha Iz najdbe, ki so spremenile obličje zemlje (Vynalez, jež zmenilj svet) ter prodorno Knjigo o filmu J. Kučere, ki rešuje predvsem vprašanje filmske estetike. Izmed ostalih izvirnih del, ki stoje blizu popularnemu slogu podajanja, je tu zabavna knjiga J. Komarka o živilih v velikem mestu pod naslovom Neznano obličje Prage (Neznama tvař Prahy — zal. Čin) ter O. Matovskov priročnik današnje znanosti Človek kritizira prirodu (Človek kritizuje prirodu — zal. Petr.). Belestrčno podoba tehničnih iznajdb prikazuje Larsen v knjigi Ta človek je nor (Ten člověk je blázen — zal. Moravec). Stročno znanstveno podučenje o prirodnih vedah prinašajo Znanstveni priročnik Vědecké rukověti — zal. Melantrich), znanstveno strogo in široko najdete v knjigi prof. B. Němca Življenje rastlin (Život rostlin — Stink), dober kompiljenji biologije pa je Fendrychov Pregled biologije (Přehled Biologie — Unie).

2. Vrsta od države izdanih almanahov (Spalnikovi) je dosegla svoj vrh v zborniku Kje dom je moj? (Čin), dalje zbornik tega, kar so češki pisatelji napisali o čeških krajih pod naslovom Češki kraji (Borecký), almanah, posvečen likovnim lepotam Prage Sreće domovine (Č. M. Kompaš), ali Pragi iz XIX. veka Zl. Wirtha pod naslovom Stara Praga (Otto), ali Pragi, kakor jo vidi znameniti fotograf Plieka: Praga v fotografiji (Unie). Iz narodopisne snovi je zanimiva knjiga Melnikove-Papouškov Potovanje za ljudsko umetnostjo (Putování za lidovým uměním — Čin), iz problema narodnih pesmi Narod v pesmi (Narod v písni — Mazač) ter nova izdaja Sušilovih Moravskih narodnih pesmi (Čin). V zgodovini pa je Vilímek izdal zvezek Kraljice, kneginj in velikih čeških žena (Kralovny, Knežny a velké ženy české). (Dálje přinodňte.)

Droline novice

Koledar

Torek, 28. julija: Viktor I., papež in mučenec; Inocencij I., papež; Nazarij, muč.; Akacij, muč.; Peregrin, spoznavalec.

Sreda, 29. julija: Marta, devica; Feliks II., papež in muč.; Urban II., papež; Beatrika, mučenica; Olaf, kralj in mučenec.

Novi grobovi

† **Kogovšek Ivan.** V nedeljo je umrl v Ljubljani ugledni tovarnar in posestnik Kogovšek Ivan. Blagega rajnega bodo pospremili na zadnji poti v torek ob petih popoldne iz Kamnogiške 26 na pokopališče v Dravljah. Vsem njegovim dragim, ki žalujejo za njim, naše iskreno sožalje, rajnemu pa naj sveti večna luč!

† **Janežek Rožanec.** Umrl je v nedeljo desetletni Janežek Rožanec iz Ljubljane. Pokopali ga bodo v torek ob pol štirih iz kapele sv. Janeza na Zalah. Iskreno sožalje staršem, mali Janežek pa naj počiva v miru!

Cerkveni vestnik

Zahvala sv. očeta Pija XII. V prvi polovici letošnjega leta se je mnogo Marijinih družb ljubljanske škofije odlikovalo z nabiranjem duhovnih darov (sv. maše, sv. obhajila, obiski Najsvetjšega, pobožnost rožnega venca, sv. križevega pota, razne molitve, dobra dela in žrtve). Te darove, zbrane za 25 letnico škofovanja sv. očeta Pija XII., je izročil prevz. g. dr. Rožman, škof ljubljanski, o binkoštnih sv. očetu. Državno tajništvo Nj. Svetosti je nato 12. junija t. l. potom ljubljanske škofijske ordinariata naslovilo na škof. vodstvo Mar. družb toplo zahvalo. Zahvala naglašala, da so bili darovi ljubljanskih Mr. družb v veliko tolažbo svetemu očetu. Ohenem pa želi sveti oče, da bi se tudi zaneprej vsi, ki so v kongregacijah, odlikovali v Bogu posvečenem, čistem in apostolskem življenju ter tako dajali najlepše upanje sveti Cerkvi. Gg. voditelji ljubljanskih Mar. družb imajo po dogovoru naznanjeni sestane ne prekljeno to sredo, 29. julija. Ker je predmet cerkveno-verske vsebine važen, naj bi se razgovora udeležili po možnosti vsi gg. voditelji. - N. e. p. h. V. M.

Katehetski sestanek bo dne 28. julija (v torek) ob 17 v društveni sobi v stolnem župnišču. Vabljeni vsi kateheti. Predava dr. Fr. Ambrožič.

Trinajst torkov v čast sv. Antona. Danes je na vrsti že šesti. Vedno je bolj obiskana ta pobožnost. Treba je kar o pravem času priti, drugače ne dobiš prostora in celo težko prideš v cerkev, ker je preveč napolnjena. Znamenje, kako zelo je pobožnost zajela vsa Ljubljano. Je pa res ta pobožnost edinstvena, ko se zbere vse: staro in mlado, preprosto in izobraženo ter vse tekmuje v navdušenju pesmi in v odlični molitvi, kako počastiti velikega čudodelnika iz Padove in kako si izprostiti pomoč. Pobožnost se vsi vsak torek pri franciškanih ob 17 zvečer. Obsega govor, petje, posebno molitev v čast sv. Antona, litanije in evharističen blagoslov. Pobožnost se konča vsakikrat s češčenjem relikvije sv. Antona.

Važnim dogodkom, ki se danes odigravajo na evropskem ozemlju, boste veliko bolj razumevanjem sledili, če boste imeli pred seboj dober, pregleden

Stenski zemljevid Evrope

načrta geografa dr. V. Bohinca. Velikost je 153 x 104 cm, razmerje je 1:5.000.000. (ena nenalepjenemu zemljevidu, v dveh listih je znižana na L 15—)

Zalozba:
LIUDSKE KNJIGARNE V LJUBLJANI
Pred Škofijo 5 in Miklošičeva cesta 5

— **Poletni jezikovni tečaji** italijanščine, nemščine. Dopoldanski tečaj od 9 do 10, popoldanski od pol 3 do pol 4, večerni od 6 do 7 in od 7 do 8. Tudi dopisna metoda za one, ki ne utegnejo k tečaju. Prijavljajte dnevno od 9 do 12: Trgovski dom, Gregorčičeva 27, pritrilje.

— **Sprejemni izpiti za I. razred gimnazije.** Vpis v tečaje, ki pričnejo 1. avgusta, traja samo še nekaj dni. Poučujejo profesorji vse predmete po novih predpisih. Pri rednem obiskovanju uspeh zajamčen. Pohitite, ne odlašajte! Izjemoma bo vpisovanje še 1. 2. in 3. avgusta (tudi v nedeljo) pri vodstvu tečajev, Zrinjskega 7/11.

— **Popravni izpiti.** Učni tečaji za učence vseh gimnazij pričnejo 1. avgusta. Poučujejo gimnazijski profesorji. Učnina nizka. Pri rednem posejanju uspeh zajamčen. Ne odlašajte, vpišite se takoj na Poljanski gimnazij, sedaj Lichtenthurnov zavod, dnevno od 9—12.

— **Lepo šentjakobsko vreme.** Počasni je začela pritiskati poletna, šentjakobska vročina. Dnevna temperatura se je primerno stopnjevala tako, da je v nedeljo dosegla že +31°C. Tako visoka temperatura je bila dosežena v prvih dneh meseca julija. Vročina je bila huda tudi v soboto, ko je toplotmer dosegel +29,6°C. Vročni dnevi so spet pozivili kopalno sezono. V nedeljo je bilo povsod vse živo ob Ljubljanici, ob Grubarjevem prekopu in tudi ob raznih Ljubljaničinih pritokih. Kronika bi bila kmalu zaznamovala 3 žrtve kopanja. Žal tam ob izlivu Grubarjevega prekopa v Ljubljano je utonil neki mladenič. Bil je prva žrtev Ljubljane. O tem na drugem mestu. V ponedeljek zjutraj se je prav tako toplotmer dvignil prav visoko in je dosegel +16,2°C. Barometer ne kaže naglih in hudih sprememb. V nedeljo je bilo njega stanje 763,1, v ponedeljek pa 763,5 mm. Je pa pod normalo.

— **Sentjakobski so dozoreli.** Šentjakobčki, to so namreč majhna, zelo zgodnja jabolka, ki dozorejo pri nas navadno okoli sv. Jakoba, kar se je letos tudi zgodilo. V Ljubljani je zasajenih večerj jabolk šentjakobčkov. Za jimo ta jabolka zveđa niso, sem in tja jih kdo zanesa tudi na v. največja jih spravi kar maldina, saj so to nje prva jabolka. Letos je bila letina šentjakobčkov kar dobra in otroci so z veseljem sepo teh sicer dobrih, toda malih in rdečih k. To sadje je najbolj izpostavljen m. da letos mu je bilo kolikor toliko priza. Dozorele so tudi že nekatere druge, bolj vrste domačih jabol.

— **Ugodno vreme za paradižnike.** Nastopilo je prav ugodno vreme za domače paradižnike, ki so že začeli lepo rumeneti. Prav doba pasjih dni je v naših krajih najodličnejša za letno paradižnikov. Neprerastano deževje v dobi pasjih dni je druga leta povzročilo, da so začeli paradižniki pokati in da jih je prav malo dozorelo. Na ljubljanskem trgu začasno ni več paradižnikov na prodaj. V Ljubljani in okolici je drugače zasejano izredno mnogo paradižnikov. Barjani so jih posebno vzorno začeli gojiti, kajti prav barjanska ravan je za nje najugodnejša.

Ljubljana

1 **Zegnanje pri sv. Jakobu.** Lepa in stara ljubljanska fara sv. Jakoba je imela v nedeljo svoje Zegnanje z lepimi cerkvenimi slovesnostmi, pri katerih je proslavila hkrati tudi 1900 letnico mučeniške smrti svojega farnega patrona apostola sv. Jakoba. V soboto je bila cerkev stalno polna vernikov, zlasti odlična je bila udeležba mož in fantov. V nedeljo so se vrstile vse dopoldne, od 6 zjutraj dalje službe božje, najbolj slovesna je bila ob pol 11. Ob 7 zvečer je bil slovesen sprejem knezoškofa dr. Gregorija Rožmana, ki je imel lepo pridigo, nakar so sledile litanije, kjer so peli lepo pesem v čast sv. Jakoba, nakar je sledilo darovanje, ki so se ga verniki v obilnem številu udeležili. Cerkev je bila za te slovesnosti lepo okrašena.

1 **Tečaj za popravne izpite** se začne neprekljeno 27. julija in 1. avgusta v Trgovskem domu, Gregorčičeva 27, pritrilje. Honorar zmeren. Poučujejo strokovnjaki. Prijavljanja dnevno od 9 do 12 istotam.

1 **Sprejemni izpiti za I. razred gimnazije.** Tečaj za pripravo iz vseh predmetov (računstvo, slovenščina, prirodopis, zemljepis, zgodovina, risanje) se neprekljeno začne v ponedeljek, 27. t. m. Prijavljanje vsak dan od 9—12 v Trgovskem domu, Gregorčičeva 27, pritrilje. Pouk temeljit, ukovina zmerna.

1 **Nesreča pri sekanju drv.** V Cerkveni ulici 11 se je ponesrečila 25 letna Marija Zalarjeva. Žena kinematografskega biljeterja. Poškodovala si je pri sekanju drv levo roko. Reševalni avto jo je prepeljal v bolnišnico.

1 **V Gruberjevem prekopu utonil.** V nedeljo so bila obrežja Ljubljane, Gruberjevega prekopa in Gradašice polna kopalcev, ki so temeljito izrabili lepi sončni dan in nedeljo ter se kopali povsod, kjer je bila le prilika. Tako se je kopal v Gruberjevem prekopu med drugimi tudi 18 letni Anton Povše, sin posestnika z Zaloške ceste. Med običajnim hrupom in vikom kopalcev ni nihče opazil, da se ta mladenič potaplja in tudi njegovih krikov: »Pomagajte, tonem!« ni nihče jemal resno. Mislili so pač vsi, da se fant le šali. Ko pa je fant le izginil pod vodo, so priškočili na pomoč, toda potrebnih je bilo več minut, da so izvlekli iz vode fantovo truplo. Umetno dihanje je bilo brezuspešno, prihitel je tudi zdravnik, ki je ugotovil, da se je fant zadušil med potapljanjem. Je, to prva letošnja žrtev kopanja v Ljubljani. Tudi na raznih drugih krajih so se nekateri potapljali, vendar se je soko palecem posrečilo, da so rešili ogrožene kopalce.

1 **Paradižniki so razprodani.** Po bogati sezoni paradižnikov, ki smo jo pravkar doživeli, je sedaj nastalo v Ljubljani kar pomanjkanje tega sočnega sočivja, tako potrebnega vsaki kuhinji. One gospodinje, ki si niso o pravem času preskrbele paradižnikov, so sedaj brez njih. S paradižniki je namreč tako: v južnih krajih dozore toliko prej, da pridejo v Ljubljano, ko domači šele dobro cvetijo ali pa že pre. Sedaj so paradižniki v južnih pokrajinah že skoraj vsi obrani. Znano je, da paradižniki v svežem stanju in v velikih množinah ne ostanejo dolgo, zato tudi v Italiji odvisno letino brž konzervirajo, kolikor ne prodajo tega plodu svežega. Umevno je, da je torej paradižnikov v Ljubljani zmanjkalo, ker ni več dovoza. Domači paradižniki pa šele sedaj zorijo in bomo mogli prve sveže jesti šele v začetku prihodnjega meseca. Do tedaj pa bo treba pač potrpeti. Letos kažejo paradižniki izredno dobro. Prvič je bilo ugodno leto zanje, dovolj sonca, vmes pa dež, kolikor ga je bilo treba, drugič so vrtnarji in sadilci spomladaj skrbno izbirali krepke sadike, tretjič pa je bilo letos le malo škodljivcev, v glavnem polžev, ker je bila zima zelo ostrá in jih je mnogo uničila, pa tudi so sadilci skrbno uničevali vse škodljivce. Letos bo naša pokrajina pridelala sama toliko paradižnikov, da jih bo mogla imeti konzervirane dovolj za vse leto. Konzerviranje paradižnikov je najbolj priprava reš: paradižnike je treba pač samo skuhati, pretlačiti in dovolj nasoliti ter jih varno spraviti v zamašene posode. Taki paradižniki ostanejo zelo dolgo, ako so pravilno konzervirani, celo po več let. Nekatere gospodinje znajo prirediti s paradižniki prav okusne konzerve: paradižnikom dodajo namreč nekaj seekljanih sardij ali mesnega soka ali kake tolike. Taka paradižnikova konzerva je zelo okusna kot dodatek h kruhu ali k polenti.

1 **S travo porasli hodniki** ko večkrat razburjali preveč natančne Ljubljance, da smo morali pogosto štati pritožbe, kako mešno cestno nadzorstvo zanemarljavo red po mestu. Časi so se pa spremenili in že smo brali, kakšna dobrota je trava na hodnikih, ker je odlična krma za zajce in druge male živali. Mestni tehnični oddelek je tudi že večkrat razmotrival vprašanje, če je ceste, porasle s travo, treba smatrati za neurejeno, vendar je pa odločil, da v načelu take ceste nikakor niso neurejene, saj so pač nekatere ceste na periferiji preširoke za promet, pri tem pa bolj ustrezajo higien-skim razmeram kot n. pr. ozke ulice v središču mesta. V ugodnejših razmerah bodo take za promet preširoke ulice obrobjele z zelenimi tratami, zožene s kolesarskimi potmi itd. Z estetske strani je gotovo lepši pogled na ozke zelene preproge ob cestah kot na puste ceste brez zelenega okrasa. Ker se pa sedaj prav znaten del mestnega prebivalstva peča z rejo malih živali, ima mestno cestno nadzorstvo gotovo tudi pri tem vprašanju večino razsodnega prebivalstva na svoji strani, da naj pusti kolikor mogoče več zelenih robov zlasti ob širokih cestah na robu mesta. Seveda moramo zaenkrat prepustiti mestnemu cestnemu nadzorstvu, da določi, katere ulice je treba popolnoma otrebiti trave predvsem po vozišču, kar tudi samo opravi, hodnike pa radi otrebiti posamezni hišni posestniki.

1 **V kopalščih ob Trnovskem pristanu** in sončno kopalščih v Kozelji je nedeljska vročina prignala na tisoče in tisoče malih in velikih, a vse te množice so bile zadovoljne s preprosto ureditvijo začasnih kopalšč. Ob Trnovskem pristanu so kopalci dobili tudi pitno vodo, ki jo imajo seveda

tudi v Kozelji. Posebno so pa kopalci ob Trnovskem pristanu zadovoljni, ker je mestna občina pod Pruskim mostom dala napraviti nizki jež, ki zadržuje vodo, da je sedaj med mostom in zapornico ob Spici globoka od 50 do 80 cm ter se lahko v njej okopljajo tudi odrasli in plavalci. V Kozelji bi mestna občina rada okoli bazenov navozila še drobnega belega peska, vendar pa sedaj ni mogoče, zato bodo pa obiskovalci sončnega kopaljšča v Kozelji za sedaj morali biti zadovoljni z mivko v malem bazenu, radi bodo pa potrpeti tudi z debelim obrobkom ob bazenih. Čeprav sta veliko mladinsko kopaljšče ob Trnovskem pristanu in tudi sončno kopaljšče v Kozelji samo improvizirani in za silo urejeni, vendar se v obeh kopalščih zbirajo predstavniki najrazličnejših stanov.

Naznanila

GLEDALISCE: Drama ostane zaradi snajenja od 27. julija do 19. avgusta zaprta.

Opera: Torek, 28. julija, ob 17: »Trubadur«. Red B. — Sreda, 29. julija ob 17: Baletni večer. Izven. Cene od 20 lir navzdol. — Četrtek, 30. julija: Zaprta. — Petek, 31. julija ob 17: »Trubadur«. Red sreda. — Sobota, 1. avgusta ob 17: Baletni večer. Lansoletni red četrtek.

RADIO. Torek, 28. julija, 7.30 Poročila v slovenščini — 7.45 Slovenska glasba — 8 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 12.30 Koncert sopranistke Nade Stritarjeve — 12.40 Trio Ambrosiano — 13 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijaneč. Lahka glasba — 14 Poročila v italijanščini — 14.15 Godalaj orkester, vodi dirigent Spaggiari — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Koncert tria Emone — 17.45 Komorna glasba — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Pesmi in napevi — 20 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaske pesmi — 20.45 Koncert Pavla Rančigaja iz cerkve sv. Petra v Ljubljani — 21.10 Koncert sopranistke Sonje Ivančičeve — 21.35 Koncert violinista Alberta Dermela in pianista Marijana Lipovca — 22.15 Orkester, vodi dirigent Angelini — 22.45 Poročila v italijanščini.

LEKARNE. — Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Mariljin trg 3, mr. Deu-Klanjšček, Gospodarska c. 4 in mr. Bohinec, Cesta 29, oktobra 31.

POIZVEDOVANJA. — V nedeljo, 28. julija, od 9 do 10 sem izgubila zlato 14 karatno zapesneto uro od Hrenove ulice, ob Ljubljani, čez most sv. Jakoba, Breg, ob Ljubljani do Mariljevega trga. Ker mi je drag spomin, naprošam najdlitelja, da jo vrne proti lepi nagradi v trgovini »Ogled«, Mestni trg 3.

Iz Gorizije

Autobus Gorizia—Ljubljana. Kakor izvemo, bo od zdaj naprej koriera Gorizia—Ljubljana vozila samo trikrat na teden, in sicer ob torkih, četrkih in sobotah. Do Postumie in obratno bo vozila ko doslej vsak dan, črto do Ljubljane bo nadaljevala pa kakor rečeno samo ob zgoraj navedenih treh dnevih v tednu. Odhod iz Postumie ob 9.40 predpoldne, povratek iz Ljubljane ob 2. uri popoldne.

Nadškofovo poziv. Nadškof Margotti je izdal okrožnico, v kateri poziva, naj vsakdo odda predpisano količino žita v zbiralno skladišče (ammasso), ker je to dolžnost vesti. Kdor ima mnogo ali preveč, mora dati onemu, ki nima ali pa ima premalo. To zahtevata socialna pravičnost in ljubezen do bližnjega.

Furlanija je pridelala mnogo svile. Vreme zadnjih mesecev je bilo primerno in ugodno za reio sviloprejk. Zato se je letos v sosedni Furlaniji, kjer je bilo sviloprejstvo vedno močno razvito, pridelalo kokonov zboljšal in dvignil. Po poročilih listov so v okrožju mesta Pordenone pridelali letos skoro pol milijona kilogramov zapredkov.

Srčna kap. V torek 14. julija rano zjutraj je neki kolesar, ki je vozil skozi Lozice (Lozizza), opazil ob robu ceste ležati kmečkega človeka v prepričanju, da gre za osebo, ki io je prešla kaka slabost, se je neznanu približal. V svoje presenečenje je pa opazil, da v neznanem človeku ni nikakih znakov življenja, da je nesrečnež mrtve. Ko so prišli na lice mestu orožniki, so ugotovili, da je mrtvec 58 letni kmet Ivan Nabergoi, doma iz tamošnje okolice. Zadel ga je bila srčna kap.

Z Gorenjskega

Iz Mežice. V Mežici je utonila 2 letna Marija Kolar, rudarjeva hčerka. Igrala se je ob potoku in padla vanj. Kmalu so jo našli, vendar je niso mogli oživiti.

Nabiranje borovnic v kranjskem okraju. Zadnje čase so v vsem kranjskem okraju nabirali borovnice in je tudi okrožni vodja Kuss obiskal več krajevnih skupin v okrožju, med njimi tudi Škofjo Loko in Puštanj ter se prepričal, da vkuhanje marmelade iz borovničnih sokov za ranjence lepo napreduje. Kranjsko okrožje v tem delu prednjači, kakor je prednjačilo pri darovanju ovratnih rut in pri šivanju copat. Tisoče steklenic je že pripravljenih za odvoz in zbirka še ni končana.

Priprave za sprejem dijakov. Vse krajevske skupine v kranjskem okrožju se marljivo pripravljajo na sprejem dijakov. Urediti je namreč treba vsa vprašanja nastanitve in najboljše razporeditve. Vse to bo pravočasno urejeno in vodje krajevnih skupin z veseljem pričakujejo mlade aktiviste, ki bodo prišli v delovno službo.

S Spodnjega Štajerskega

V Mariboru je umrl 3 letni sinček poljedelskega delavca Ivan Zadravec iz Kozjaka pri Zgornji Sv. Kungoti. Umrl je tudi 73 letni Gašper Sepan, upokojeni progovni čuvaj v Cerkovih pri Mariboru.

Nesreče. Pri tesanju lesa je padlo bruno na gleženj 71 letnemu drvarju Antonu Ramšaku iz Lobnice pri Bistrici pri Rušah. — 34 letni pomožni delavec Leopold Javoršek iz Maribora je padel z zidarskega odra in so ga nezvestnega z ranjeno glavo prepeljali v bolnišnico.

Poroke in rojstva v Teharjih in Rogaški Slatini. V Teharjih pri Celju se je poročil Anton Gobec iz Celja z Marijo Grajšelj. V Rogaški Slatini so bila v zadnjem tednu štiri rojstva.

Iz Hrvaške

Nemška kmetijska šola na Hrvatskem. Nemška narodnostna skupina v Neodvisni Državi Hrvatski se je odločila ustanoviti posebno nemško kmetijsko šolo. Nova kmetijska šola bo stala na večjem posestvu v bližini Osijeka. Pouk na njej se bo pričel še to jesen.

Slikarji doživljajo vojno. Hrvatski domobranski minister, maršal Kvaternik, je prejšnji teden v Poglavnikovem imenu odprl v Zagrebu razstavo nemških in hrvatskih slikarjev, ki so na platno ovekovečili sedanje hude boje na vzhodnem bojišču.

Radijska postaja v Sarajevu že deluje. Hrvatska državna uprava je, že pred časom dala na razpolago zadostne kredite za postavitve reletne radijske postaje v Sarajevu. Postaja je že postavljena in je pričela že tudi delovati. Hrvatska vlada namerava postaviti reletno radijsko postajo tudi v Dubrovniku.

Hrvatski minister za ljudsko zdravje dr. Pertrich je v spremstvu zunanjega ministra dr. Lorkovića obiskal več bosanskih mest, v katerih so bili prej uporniki in ki so sedaj očistena ter se v njih razvijajo normalno življenje. Povsod

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 19.30

Kako nesrečne osrečiti, je problem, ki ga skuša rešiti film

Dobrotnik iz norišnice

V gl. vlogah: Michel Simon, Roman Novarro, Micheline Presle, Jacqueline Delubac

KINO UNION - TEL. 22-21

Delikatna ljubezenska zgodba v vefilimu

Veleblagovnica

V gl. vlogah: Vittorio de Sica, Assia Noris

Režija: Mario Camerini

KINO SLOGA - TFL. 27-30

Globoka življenska drama o zdravniku, ki se je sam po nedolžnem obsodil

Roman zdravnika

C. Horn, Albrecht Schönhals, M. Andergast

KINO MATICA - TEL. 22-41

ie minister pregledal zdravstvene ustanove ter dajal na lice mesta navodila podrejenim organom za njihovo zboljšanje.

Iz Srbije

Zboljšanje sanitetskih razmer v Beogradu. Zaradi poostrenih ukrepov za izvajanje sanitetskih predpisov, ki so jih izdale nemške in srske zdravstvene oblasti, se je zdravstveno stanje prebivalstva v Beogradu, predvsem pa v njegovi okolici precej dvignilo ter so pričele nazadovati razne bolezni. Tako predvsem malarična obolenja. Letos so imeli takšnih obolenj v Beogradu samo 555, od katerih je pa zopet samo 18 od sto bolnikov dobilo nanovo to bolezni. Vsi ostali primeri spadajo med obolenja še iz prejšnjih časov.

Uredba o zbiranju in oddaji ovčje volne. Srska vlada je pred kratkim izdala zakonsko uredbo o zbiranju in oddaji volne na področju Srbije in Banata. Striženje ovac se sme po določilih te uredbe vsrši v Srbiji samo v časy od 10. maja do 15. julija, v Banatu pa od 26. maja do 30. junija. Od letošnje volne mora vsak lastnik ovac oddati pooblaščenim firmi najmanj po 1 kg volne od vsake ovce. Za prevzem volne je srska vlada določila firmo »Omni-promet«.

Smrt bivšega ministra Markovića. Po krajši bolezni je meseca maja umrl v Valjevu bivši minister Pera Marković, prvak bivše demokratske stranke. Ob udeležbi številnega ljudstva so ga pokopali na valjevskem pokopališču.

Dolgin - Debeluh - Ostrogled

Risbe: ROM — Besedilo po K. J. ERBENU

47.

V SOBO STOPI CAROVNIK: STAREC Z DOLGO SIVO BRADO IN TREMI OBROCASTIMI PASOVI. ZA ROKO PA VODI LEPO, A ZALOSTNO KRALJICNO, KAKOR JO JE VIDEL KRALJEVIC V OKNU OCETOVEGA STOLPA.

48.

KRALJEVICU REČE CAROVNIK: »VEM, PO KAJ SI PRISEL. DOBIL BOŠ KRALJICNO, CE JO BOŠ VAROVAL TRI NOCI, DA TI NE UIDE. SICER OKAMENIS KOT DRUGI PRED TABO!«

Življenje Novega mesta v zadnjih stoletjih

Šestnajsto stoletje Novemu mestu ni bilo naklonjeno. Huda nesreča je prišla nad njega leta 1576, ko so pogoreli do tal: rotovž, kapitelj, kapiteljske cerkev in skoro vse mestne hiše z vsem blagom in vsemi listinami. Vse imetje, ki so si ga bili Novomeščani pripravili v teku dolgih let, je bilo uničeno. Na stotine meščanskih družin je bilo brez strehe. Najhujši udarec pa je zadela Novo mesto, ko je dal nadvojvoda Karol od leta 1570. do 1580. sezidati Karlovec ter je s tem tja prenesel zbirališče obmejne vojaštva in sedež vojnih oblasti. Nekdanje novomeško blagostanje je popolnoma propadlo: vsa dobro založena skladišča so bila premeščena, obrtniki so bili brez dela, trgovci so zaprli svoje prodajalne, gostilničarji gostilne. Skozi mesto so se pomikale še surove vojaške tolpe, ki so donosale več škode kakor dobička. L. 1599. je zadela Novomeščane nova nesreča, ko je nad pol leta razsajala strašna kuga in je mesto skoro popolnoma izumrlo. Na Glavnem trgu je rastla trava, da bi jo lahko kosili. Tudi v začetku 17. stol. so se pomikale skozi mesto vojaške tolpe in ga hudo izžemale. Mnogo meščanov je zapustilo mesto in se izselilo, ker ni moglo več vzdržati in plačevati visokih davščin.

Nič boljše razmere za Novomeščane niso bile v 18. stoletju, za vladarja Karla VI., Marije Terezije in Jožefa II. Cesarji so bili za vabilu tuje trgovce v deželo ter jim olajševali trgovino in promet, kolikor je bilo mogoče. Z obrotom in trgovstvom se je smel pečati, kdor je hotel, in mu ni bilo treba, da bi bil sprejet med meščane. Hudi časi so se pričeli, ko se je proti koncu 18. stoletja Avstrija zapletla v vojno s Turčijo in Francijo. Poleg surovih vojaških krdel, ki so se valila skozi mesto, so tlačila Novomeščane tudi prisiljena vojna posojila. V dobi napoleonskih vojn so prišli Francozi prvič v Novo mesto leta 1797.: bila je to manjša patrulja, ki je že prihodnji dan odšla, vendar je napravila nepopisen strah. Drugič so Francozi obiskali Novo mesto leta 1805., tokrat pa v večjem številu. Dočim so bili pri prvem obisku dokaj skromni, so napravili drugič mnogo škode. V mestu in okolici so ostali le dobri 14 dni, vendar so obrnili Novomeščanom vse žepne, osušili krčme, ostali na dolgu obrtnikom za razna dela in popravila ter temeljito izpraznili mestne blaginje. Francoske revizije so pobrale domače žito, ki ga je bilo že itak malo. Tretjič so prišli Francozi v Novo mesto v avgustu leta 1809. ter naložili že takoj v prvih dneh občutne vojne dajatve in prisilna posojila. Občine, ki niso plačale v določenem času, so dobile vojaške oddelke v preživljanje in vzdrževanje. Tudi Novo mesto je dobilo vojaško eksekucijo. Poleg tega so odvedle francoske oblasti odlične može kot talce v Palmanovo v Italijo. V novomeškem okrožju so bili prijeli grofje Blagaj, Turjaski in Barbo, barona Lichtenberg in Lazzarini, Fichtenau in Mordax, ki so bili na sumu, da hujšajo ljudi. Te razmere so povzročile, da je prišlo 16. oktobra 1809 do kmečkega upora proti Francozom. Zbralo se je okrog 400 slabo oboroženih kmetov iz Žužemberka, Soteske in Trebnjega, ki so udarili na prostojo kot sedež francoskih oblasti. Glavni del francoske vojske je bil sicer odsoten, ker je šel mirit uporne kmete na Kočevskem, toda maloštevilna novomeška posadka je vendar imela dva topa ter je z nekoliko strelji razpršila kmete. Maščevanje je bilo strašno. Francoski general Zucchi, ki se je vrnil še tisto noč iz Kočevja, je dal opleniti in do tal požgati vasi Prečno in Bršljin. Omeniti pa moramo, da so Francozi v dobi okupacije dobro skrbeli za varnost življenja in imetja, za zdravstvo, reze in javni promet.

Vrtno se nazaj v 18. stoletje, ko je cesarica Marija Terezija dala Novomeščanom kot majhno nadomestilo za njihovo slabo gospodarsko stanje gimnazijo. Leta 1748. pa je bil ustanovljen okrožni urad ali kresija ter je Novo mesto s tem postalo dolensko upravno središče. Marija Terezija je ustanovila tudi predilniško šolo, ki pa se ni vzdržala. Proti koncu 18. stoletja je dobilo Novo mesto glavno ljudsko šolo (Hauptschule) in leta 1816. tudi dekliško šolo. V revolucionarnem letu 1848. se je začela gibanje med Novomeščani narodna zavest, ustanovljena je bila narodna straža, izhajati je začel list »Slovenier Blatt« ter je bilo ustanovljeno »Slovensko društvo«. Leta 1850. je dobilo Novo mesto žandarmerijsko in okrožno sodišče, l. 1882. pa je prišla mestna občina trajno v slovenske roke. Nato so rastle kakor gobe po dežju razna kulturna, narodna in gospodarska društva, kakor: Narodni dom, Narodna čitalnica, Dolensko pevsko društvo, Dolenski Sokol, Podružnica CMD, Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov, Prostovoljno gasilno društvo, Mestna hranilnica itd. Leta 1894. je stekla dolenska železnica in ustvarila Novemu mestu zveze z zunanjim svetom.

Novo mesto hrani mnogo umetnostnih spomenikov, od katerih je najstarejši kapiteljska cerkev. Ta ima v glavnem oltarju dragoceno eliko sv. Miklavža, umotvor znamenitega itali-

janskega slikarja Tintoretta. Poleg tega sta okrasila z mnogimi slikami kapiteljsko franciškansko cerkev slavna slikarja Metzinger in Herrlein. Tudi v arhitekturi je bilo pomembno Novo mesto, ki je imelo v Glavni trg obdan z arkadnimi hodniki, od teh pa je ohranjen le še pri Bergmannovi hiši.

Iz Novega mesta izhaja več znamenitih mož, ki so proslavili sebe in svoj narod tako v znanosti kakor tudi v umetnosti. Pisatelj Hoff, ki je v svojem delu »Gemälde von Krain« opisoval novomeško življenje pred dobrimi sto leti, pravi o Novomeščanih, da jim »ni manjkalo nikoli nadarjenosti, dobre volje in pridnosti, da bi postali koristni v znanosti. To mestece ima tudi svoje učenjake, od katerih so nekateri zagledali luč sveta v tem mestu, nekateri pa sicer drugod, a so vendar svoje učene misli tukaj izročili svetu. Tisti, ki se niso mogli vezati s knjigami, so si pomagali z rokopisi, da bi ustregli prijateljem in poznavalcem vede. Večinoma

Športnike, matere in očete bo zanimalo: Modrovanje o športni vzgoji iz leta 1784

V roke nam je prišla stara športna knjiga, napisana v dobi, ko še ni bilo v Evropi niti enega atletskega plavalnega ali kolesarskega društva. Napisal jo je Rousseaujev sodobnik prof. Villameu. »O telesni vzgoji z ozirom na popolnost in srečo človeka« je naslov zanimivi knjigi, ki je izšla l. 1784 v Berlinu. Villameu napada v njej telesnovzgojno zanemarjenost svoje dobe in se goreče zavzema za nov način mladinske vzgoje, ki naj bi vzela v zaščito tudi zdravje in življenjske sile mladega človeka.

Villameuova knjiga je stara točno 158 let. Njegovi nazori o telesni vzgoji in športu pa so mestoma tako presenetljivi, da jih je zanimivo brati. Villameu gre v glavnem za to, da je telo deležno pri vzgoji vsaj tiste pozornosti, da je potrebna, da ne bo »duši v breme«, pač pa uporaben in poslušen služabnik. Namen telesne vzgoje je, da postaneš zdrav in utrjen, da se razvije telo v dobro orodje duše in da postaneš gospodar svojih strasti.

Telesno vzgojo deli Villameu v tri odločke: 1. urjenje čutil in njihove uporabe; 2. skrb za zdravje in utrjevanje telesa (kar naj prepreči boleznem in trpljenju); 3. krepitev mišičevja in negovanje spretnosti. O takratnem načinu domače in šolske vzgoje piše Villameu naslednje: »Že v najmlajših letih skrbimo za duhovno rast otroka, kar bi bilo prav, če bi se godilo brez škode za zdravje. Vse izobraževalne vaje v šolah pa so tako urejene, da trpi telo najmanj toliko škode, kolikor je morebitnega duševnega dobička. Zanemarjanje telesne vzgoje pa se pozneje maščuje in pada na škodo duše.«

Vzgojitelj si mora prizadevati, da prepreči vse, kar je v telesnem oziru resnično škodljivo. Biti mora tako pogumen, da se postavi proti vsem

pa se pogreša pri njih »politura«, poznanje sveta, večkrat tudi dober okus. Znanja in nadarjenosti se nikakor ne more odrekati. Odlikujejo se zlasti s pravilnim mišljenjem ter z lepoto in jedrovitostjo v izrazu, v čemer so si skoro vsi enaki.«

V Novem mestu sta se šolala naša jezikoslovca o. Marko Pohl in Franc Metelko. Tu je bival nekaj let tudi naš prvi slovenski pesnik Valentin Vodnik pri svojem stricu franciskanu o. Marcellinu Vodniku. Znameniti Novomeščani, deloma še pokojni, deloma še živeči, so: pisatelj in entomolog Julij Bučar, pisatelj in politik dr. Etlon Henrik Costa; akademski slikar Božidar Jakac; politik prof. Evgen Jarc; slavist, univ. prof. dr. Rajko Nahtigal; pisatelj Milan Pugač, Pavel Golia, Podbevšek in Miran Jarc; kmetijski svetnik in pisatelj Viljem Rohrman; skladatelj p. Hugolin Sattner; prirodoslovec, vladni svetnik prof. Ferdo Seidl in še mnogo drugih. Končno naj še pripomnimo, da je posvetil Novemu mestu mnogo divnih verzov pesnik Dragotin Kette, ki je tukaj obiskoval gimnazijo.

škodljivim navadam mode in tradicije. »Nikar ne ravnamo proti življenjskim zakonom narave«, svari Villameu! Če imajo otroci debele trebuške, jih ne smete povijati v steznike! Prav tako ne bi smeli oblikovati glavice novorojenčkov. — »Oče, če hoče vzgojiti svojega sina v moža, okleni se tesno zakonov narave: ne smeš pozabiti, da so ravno prva otroška leta namenjena telesni rasti in telesnemu razvoju.«

Otroško udejstvovanje ne sme biti prisiljeno, otroci naj bodo otroci, ne pa odrasli gospodje v zmanjšani izdaji. Telesna vzgoja je pri nas še nepoznana umetnost, piše Villameu. Kateri vzgojitelj bi si upal pustiti otroka, da se rokoborijo, da se urijo v prenašanju predmetov, da se utrjujejo z lakoto in žejo? Katera mati si vzame truda, da bi upoštevala pri izbiri in količini hrane različne temperature? Skoraj pri vsaki družini opazite navado, da silijo in prosijo otroke, da bi jedli, razen tega pa jih še razvajajo s sladkarijami, čokolado in celo z alkoholnimi pijačami. Pretesno oblačijo otroke in pretoplo, prepovedujejo jim, da bi hodili bosi, po tem pa se čudijo, če so neoporni proti prehladu in drugim boleznim.

Ljudje se naravnost trudijo, da zatirajo in slabijo krepko in naravno rast svojih ljubljencev, nadaljuje Villameu. Pokorščina, obleka, izbirljivost v jedi, prepoved igranja, prepoved telesnega dela in vseh postopke z otroci je takšen, da nastane iz njih neka čudna zmes naravnih moči in izumetničene vzgoje.

Divji narodi ne potrebujejo telesne vzgoje, pri nas Evropejci pa je nujno potrebna. Prvi prisluskujejo zakonom narave, mi pa ravnamo po modi in navadah, namesto po pameti. Za otroke in dojenčke zahteva Villameu več svobode. Po njegovem

mišljenju je napačno, da učijo matere otroke hoditi. »Pustite jih, sami se bodo navadili plaziti in hoditi!« Nasprotno pa graja Villameu stariše, ki so proti otroškemu igranju. Otroci se hočejo vedno udejstvovati, vendar ne po volji odraslih, temveč po svojih notranjih nagibih. Pri igranju in delu so otroci resnično srečni. Nikoli naj ne bodo žalostni, zakaj žalost slabi notranjo moč, za otroke pa je naravnost uničujoča.

Napačno je povsod pomagati in odstranjevati ovire, ki so za mladino mikavne. Nič ni hudega, če malček to pa tam pade, ali če se muči s težjo nalogo, katere se je prostovoljno lotil. Ko se plazi čez ovire, ko jih preskakuje ali kakor koli premaguje, postaja spretnosti in izkušenejši, razen tega pa doživlja srečo storitve. Glede telesne vzgoje se zdi Villameu glavno, da je odrasli ne preprečuje s tesnimi ali dragoceniimi oblačili ali pa celo s prepovedjo igranja, športa ali dela. Če se otroci čez dan umazejo, jih je treba na zvečer okopati, kar je veliko enostavnejše od pretiranega nadziranja.

Naravnost sodobni so Villameuovi pogledi na telesnovzgojno snov, katero je treba nuditi šolski mladini. V tem oziru se v vsem strinja z modernimi športnimi načeli. Tri vrste telesne vzgoje priporoča Villameu: 1. svobodne igre, katerih izbiro je prepustil željam mladine; 2. dopolnilne telovadne vaje pod nadzorstvom učitelja; 3. resno delo na vrtu, polju, v delavnicah in podobno. Če pomislimo na našo šolsko telesno vzgojo, bomo opazili, da je obstajala vse do najnovejšega časa le iz »resne telovadbe«, svobodne igre pod vedrim nebom in priključitev koristnega dela pa je nekaj, kar spada med najmodernejšo pridobitve.

Neverjetno iznajdljiv je bil Villameu glede dihalnih vaj. Tu priporoča igranje na trobila, petje, glasno čitanje in hojo. Vsekakor bolj uporabno in učinkovitejšo od pustih dihalnih vaj pri odprtih oknih — o katerih, mimogrede povedano, čitamo le v knjigah, v praksi pa jih nikdo ne izvaja.

Mestoma pa je Villameu tudi za današnje pojme preveč špartanski. Od otrok zahteva, da bi kdaj pa kdaj dolgo v noč bdeli, da bi jih za trening budili tudi sredi noči ali zgodaj zjutraj. V tem oziru bi ga pač lahko pobijali z njegovimi načeli »o prisluskuvanju narave« in življenju po njenih zakonih.

Ali je Napoleon sploh kdaj živel?

Pred 110 leti je v schönbunnskem gradu pri Dunaju umrl »rimski kralj«, sin Napoleona I. Skoraj vsi bi dejali, da je vprav to sorodstveno razmerje jasen dokaz za to, da je Napoleon zares živel. Toda — niso vsi ljudje toredi, da bi to verjeli. Tako je na primer izjema glede tega zgodovinar J. B. Perez, ki je prav leta 1832., ko je umrl »rimski kralj«, izdal knjigo z naslovom: »Zakaj ni Napoleon nikoli živel? — ali: »Velika zmotna, izvor številnih zmot v zgodovini 19. stoletja.« V tej knjigi navaja Perez še pristno učenjsko bistrotnost mnogo dokazov za nebitnost Napoleona. Nič ne vemo, kako da je prišel na to misel. Nemara je hotel izraziti svoj prekrasni ugovor zoper zavajevalne načrte Korzičana in to s tem, da ga je kar preprosto čital s seznama na tem svetu rojenih bitij. Ali pa je bil preveč pod vplivom Kantovega nauka, češ da »reč sama zase« ne biva v resnici, ampak samo v naših predstavah. Dejstvo je, da zanj Napoleon ni nikdar živel.

Po Perezu torej ni bil veliki Napoleon nič drugega kot posebljenje boga sonca, torej bajalovno bitje kot Oziris, Balder ali Apolon. Čujmo, kaj pravi:

Ze vnaprej je sumljivo sorodstvo imena Napoleon z Apolonom. Izpustimo »ne in zec«, pa dobimo ime grškega boga sonca. Dalje: rojstni kraj Apolonov je sredozemski otok Delos — francoski bog sonca pa je bil rojen na sredozemskem otoku Korzike. Še več: Apolonova mati je bila Latona, Napoleonova pa Laetitia. No — ali ni, da bi človek osupnil? In oboje pomeni eno in isto: veselite! Apolon kot Napoleon sta bila najbolj mogočena na jugu. (Napoleonove zmage v Egiptu!) Oba sta se ugonobila na severu. (Napoleon v Rusiji!) Sonce zaide na zahodu — Napoleonovo življenje je ugasnilo na daljnem otoku na zahodu. Obe Napoleonovi ženski sta kakor boginji lune in zemlje, ki ju je Helios zasnužil. Napoleonove tri sestre so kakor gracije grškega bajeslovja; njegovih 12 maršalov pa je kot 12 ozvezdij. Dozdevni Napoleon je vladal približno 12 let in povprečno 12 ur vladal sonce zemljo.

Naj bo tega dovolj! Komur pa to še ni dovolj, temu ni pomoči. Ta naj le še nadalje zamenjava bajeslovje in zgodovino drug z drugim. Za zgodovinarja ni rojen. Ubogi Napoleon, ki je živel tako po bliskovito, da je tvojim sodobnikom — in slednjič tudi tebi — kar sapo jemalo! Torej je bilo to tvoje viharo življenje samo domišljija! Le domišljija zgodovinskih epigonov, ki so sanje in želja v zgodovinskih knjigah preleparili v resničnost! Saj, če prav premisliš, sploh nikdar živel nisi! Vultur.

Varčevanje v Braziliji

Brazileška vlada je s posebno odredbo predpisala omejitve uporabe plina v vseh gospodinjstvih obratih. Kot prihodnjo omejitev napoveduje pa racioniranje prodaje mesa v vsej državi.

Hude nadloge z vodo v Suhi krajini

Kakor je znano, je bila voda v mnogih krajih bivše Kranjske že od nekdaj dragocena in jako zaželjena zadeva — posebno še poleti. To ne velja le za kraške pokrajine, ampak predvsem za tisti del Dolenske, ki je vprav zaradi tega dobil ime Suha Krajina. Pred nekaj leti so skušali z gradnjo vodovoda odpraviti temu stanju, vendar tudi še z vodovodom niso vse nadloge glede na pomanjkanje vode odpravljene. Posebno vlogo imajo tozadevno Struge, ki ne trpijo samo zaradi pomanjkanja vode, ampak so tudi večkrat povodnji. Tamkajšnja dolina, ki je podaljšek Krške doline, leži med Ribnico in Žužemberkom, ki jo loči od obeh dvoje, proti jugovzhodu raztezajočih se pogorij. Takoj se nam pojasni, od kod izhaja ime Struge, če pogledamo globoko zajedno, izsušeno strugo, ki se vleče po vsej dolini. To je struga reke Rašice, ki pri Ponikvah ponikne v jamo, v nekdanjih časih pa je tekla po Krški dolini in po dolini Struge, kjer so se njene vode porazgubile v podzemne jame za Strugami.

O hudih nadlogah z vodo v teh krajih, ki so bile posebno v prejšnjih časih naravnost neznosne, imamo jako nazorne opise, ki jih je nekako pred sto leti napisal etruški župnik Ilinič.

Predvsem pribeje Ilinič tole strahotno dejstvo: V vsej župniji, piše, in prav tako v sosednjih župnijah Stara Loka, Hlinje in v Ambrusu, ni niti kapljice studenčnice ali tekoče vode. Premoženjši ljudje imajo vodnjake, ubožnejši pa si morajo pomagati z velikimi koriteli, ki si jih izdelujejo iz drevesnih debel. V ta korita, ki držijo po 20—40 veder vode, se nabira ob vsakem dežju voda, ki priteka s streh. To deževnico »kapnico« uporabljajo potem

za pitje, kuho, pranje in napajanje živine. Deževnica je rdečkastorumenja in ima grenak okus. Treba se ji je dajati časa prijavljati, da jo lahko piješ, ne da bi se ti gnusila. Če ni po 8—14 dni dežja, potem v koritih voda kar mrzoli od raznih živalic. Vendar je vsakdo vesel, da ima vsaj še to vodo.

Še pred nekaj leti so v Ambrusu v Suhi krajini zbirali deževnico z vseh streh in kapnice. Danes pa je Ambrus že oskrbljen z vodo iz velikega suho-krajskega vodovoda.

Če pa sta trajala suho vreme in suša dalj časa, potem so bili ljudje in živali v nevarnosti, da obnemorejo od žeje in vnela se je huda borba za vodo. Leta 1834 je moral Ilinič za dovažanje vode v župnišče izdati več kot 200 goldinarjev, kar je bilo za tiste čase prav veliko denarja. Vse leto so bili trije posli v župnišču zaposleni samo s tem, da so dovažali za župnišče vodo z vozom. Po vodo so z volovsko ali konjsko vprego hodili v jamo

pri Kompolju, ki jo je že Valvazor opisal v svojem slavnem delu v »Slava vojvodini Kranjske«.

Iz štirih okrajev: iz kočevskega, ribniškega, višnjegorskega in žužemberškega — so se gnetli prebivalci pred to jamo. Večkrat je stalo ondi po 60 voz hkrati. Vsakdo je hotel biti prvi na cilju in seveda je bilo tudi dosti surovih besed in dejanj vmes. Tiste, ki so bili že napolnili svoje posode in so jih neshi iz jame, so na ozkem dohodu porivali oni, ki so silili noter po vodo, in tako so v gneči večkrat razlili vodo in razbili posode.

»Slabotnejši so morali večkrat čakati po 24 ur, kakor v Betsaidi, preden so mogli priti v jamo. V globokih žrelih jame je grozil dim lesenih bakel in trask, ki tu skoraj skozi 12 mesecev niso nikoli ugasnile, in ljudje bi se skoraj zadušili.

Ganljivo je bilo videti govejo živino, ko je, prišedši s pašne domov, hitela h koritom, pa ni našla nobene vode, in živinče za živinčetom je začelo preunljivo mukati. Še bolj v srce segajoča pa je bila stika vaških gospodinj, ko so, hodeč s piekrčkom od hiše do hiše, mlo prosile vode, da bi za svojeje lahko skuhale kosilo ali večerjo. Večkrat so morale ženske celo iz župnišča oditi praznih rok, ko tudi tu niso imele vode, da bi skuhalo kaj za družino in niti za župnika, če se niso kmalu vrnili tisti, ki so bili šli že pred dvanaajstimi ali več urami po vodo.«

Leta 1834 je bilo v Struški dolini najhujše pomanjkanje vode, odkar so pomnili ljudje. Od januarja 1834 pa do marca 1835 ni padla zadostna množina snega ali dežja. V vsem tem času torej ni bilo mogoče napolniti vodnjakov in drugih posod z deževnico ali s snežnico. Sicer pa Ilinič v svojem sporočilu navaja ekoraj zmeraj — vsaj za kratko dobo — take hude vodne razmere, ki so nastale pač vedno takrat, če ni tri ali več tednov močno deževalo.

»Posebno čudovit pa je pogled na tako vas,« piše Ilinič, »takrat, ko začne po daljši suši prvič deževati. Bodi da se zatvornice neba odpro podnevi ali ponoči, je takoj vse na nogah. Brž se napeljejo vsi žlebovi in odtoki s streh, da se odteka voda v kadi in vse hiti ven z vsemi posodami, tudi z najmanjšimi piskrčki, skledami in skodelicami, da bi si nabrali čim več deževnice, saj so dotlej že izrabljene vse zaloge snežnice iz zimskih dni. Čez zimo imajo namreč v sleherni sobi — »hiši« — posebno polico s posodami za sneg. Sneg so pozimi gnetli in napravili velike kepe. Iz kepe so si vsak dan narejali vodo za hišne potrebe. Če zapade pozimi, zlasti marca meseca, premalo snega, tako da s taljenjem snega na strehah ne nastane zadosti vode, potem gredo ljudje v snežnate doline iskat sneg. Proti večeru zgnetejo sneg v trde kepe, ki jih gredo šele drugo jutro iskat, ko se čez noč zmrazne. Nato dajo kepe na strehe in ko podnevi sonce sije nanje, se kepe otajajo in snežnica se odteka s strehe v vodnjake-kapnice, v sode, kadi, vedra in škafe.«

Človek bi mislil, pravi dalje Ilinič, da ljudje od take vode zbolijo, saj pijejo iz sleherne luže in mlakuže in vsakega trhljega štorja. Pri tem so barva, okus, vonj in druge take primese brez pomena. Vendar je Ilinič moral reči, da ni bilo v teh krajih nobenih takih bolezni, ki drugod nastajajo zaradi pitja slabe, pokvarjene vode. Nasprotno — so tu jako zdravi in krepki ljudje, možki so sicer mršavi, vendar žilavi in so kos vsakršnim težavam. V času, ko je Ilinič živel, so bili Suhokrajščani na glasu kot divji lovci. Vse divjačino, ki se je onod pojavljala — veidel jelene in volkove — so preganjali čez bribe in doline, dokler je niso izmučili in jo brez velikega napora pobili.

(Konec prih.)

313.

Preden je jela jutranja zora žareti, je bila usoda kristjanov odločena. Vse bogastvo na Gradišču je prišlo Turkom v roke. Ves živžev in hrana, težko prihranjeni denar in druge dragocenosti, ki so bile skrite in zakopane po kleteh, je vzel sovražnik premaganim kmetom. Plen je bil velik, kakor se ga niso nadejali niti Turki sami.

314.

Ljudje so prišli vsi brez izjeme, kar jih je ostalo živih, pod turško oblast in sužnost. Zene in otroke so spravili Turki v tabor in jih zastražili. Strašno so vpile uboge žrtve: žene so vile roke in si trgale obleko ter dvigale uboge otročiče, toda turško neusmiljeno srce se ni omehalo. Prej bi se zganil kamen.

415.

Može in mladeniče pa so zaprli v globoke kleti na Gradišču. Kdo se je le količkaj upiral sovražniku, je storil konec brez usmiljenja. Turški meči so ga kar na mestu posekali. Vsi so bili obsojeni v temno sužnost. Le Mirka in odličnejše njegove tovariše je odločil poveljnik za boljše usodo. Le njim je še od daleč svetila zvezda svobode.

Anche il primo
che passa sà ...

Tudi prvi mimo-
idoči ve

che il miglior impiego che tu
puoi fare di 12 Lire è quello
di comperare un biglietto della
Lotteria di Merano. Con un ris-
chio così minimo puoi diventare
parecchie volte milionario. Non
tentarlo sarebbe una colpa.

da je najboljšo opravilo, ki ga
moreš opraviti z 12 lirami, kupiti
srečko Loterije di Merano. S tako
majhnim rizikom lahko postaneš
večkratni milijonar. Greh bi bil,
ne poskusiti.

REGALA MILIONI
a chi acquista un
biglietto per L. 12—
DARUJE MILIONE
tistemu, ki kupi
srečko za Lir 12—

Mali oglasi

Prodamo

Globok otroški voziček

bel, v odličnem stanju, z
žimnico, prodam. Jeloč-
nik, Dolenjska cesta 13,
pritličje.

Prodam

dobro ohranjen otroški
športni voziček in žensko
boo iz kože srebrne li-
sice. Ljubljana, Vidov-
danska 22-1.

* Parni kotel

stoječ, kotel za ogreva-
nje s paro in mešalni
stroj, se prodaja. Naslov v
upravi »Slovenca« pod
4263.

Žimo za modroce

vseh kvalitete kupite
najugodnejše pri »ZIMA-
Jager Milan, prva ljub-
ljanska mehanična pred-
telnica žimo, trgovina Sv.
Petra c. 17, tel. 20-42. Pre-
delnica Fu tne, tel. 20-45.

Čitajte »Slovenca«

Poizvedbe

V nedeljo 26. julija

od 9. do 10. ure, se je
izgubila zlata 14 karatna
zapestna ura, od Hrenove
ulice ob Ljubljanci čez
most Sv. Jakoba, Breg,
ob Ljubljanci, do Mariji-
nega trga. Ker mi je spo-
min, naprošam najditelja,
da jo vrne proti lepi na-
gradbi v trgovini »Ogled«
Mestni trg 3.

Kurivo

TEL. 2951

PREMOG
IV. SCHUMI
DOLENJSKA
CESTA

Živali

Zelen papagajček Mojko

je odletel. Govori »Anka,
kje si? itd. Tudi pove
svoje ime in stanovanje.
Nagrada visoka. Erjav-
čeva cesta 1a-II.

Zahvala

Hvala vsem, ki so našemu predragemu soprogu, očetu,
bratu in sircu, gospodu

ANTONU NAGODETU
kasalskemu sodniku v pok. itd.

izkazali svojo ljubezen, prijateljstvo in spoštovanje. Posebna
hvala onim, ki so zanj skrbeli in mu pošteno pomagali
ob težki bolezni. Hvala gr. sodnikom in njegovim stano-
vskim tovarišem za poslednjo počastitev. Hvala vsem, ki so z dobrim
delom osvetlili njegov spomin ali mu prinesli cvetja, ter vsem
prijateljem in znancem za spremstvo k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 26. julija 1942.

Zalujoči rodbini: NAGODE-DEK, KOLB.

Posestva

Hišo

z velikim vrtom, v Trno-
vem, prodam. Jenič, Po-
ljanska cesta 69.

Razno

Kupim

in prodajam umetniške
predmete, slike t. i. d. —
»Umetnost«, Kolodvorska
št. 20.

Naročajte »Slovenca«!

V globoki žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da
nas je za vedno zapustil naš dobri soprog, oče, stari oče, brat, tast in stric, gospod

Kogovšek Ivan

tovarnar in posestnik

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 28. julija 1942 ob 5. uri popoldne
iz hiše žalosti, Kamnogiška 26, v Dravljce.

Ljubljana, dne 27. julija 1942.

Marija, soproga; Marija poroč. Košenina, Jožica, Ivan, Franci, Angeli, Ivanka
in Mihec, otroci; Košenina, zet — ter ostalo sorodstvo.

K Bogu je odšel v starosti 10. let naš sinček

Janezek Rožanec

učence ljudske šole na Grabnu

Pogreb bo v torek, dne 28. julija 1942, ob pol 4. uri popoldne
z Zal, kapele sv. Janeza, k Sv. Križu.
Ljubljana, dne 26. julija 1942.

Zalujoči:

Rožanec Jože in Katarina, starši; brata in sestra.

Giovanni Verga

27

Tone Nevolja

Roman.

Don Mihael je bil slabe volje in je sopesl.
»Ker vam že pravi, da ga izpijete, izpijete ga.«
je dodal Vane Pizzuto. »Če plača boter Tine,
te buriče.« In tuhtajoč, kako bi napravil, da bi
jih vse obdržal za prijatelje, je odšel v krčmo,
kjer mu je stric Santoro povedal, da niso videli
ne Roka Spatu ne Počasneti. Nato je šel k
sestrini Ani, ki ubožica ni bila spala in je
z vrat gledala sem in tja, z bledim obrazom.
Tam spredaj je srečal tudi Oso, ki je prišla

Don Mihael se je pustil nekoliko zavesti
v smeh.

Pri Judeževi krvi! Nočem poslati onega
paglavca Toneta v Rim, da bi se pokoril, je
vzkliknil Gosja noga, udarjajoč s pestjo po
klopi in se je hlinil, kot da se zares srdi.

»Bravo!« je pritrdil Pizzuto. »Jaz bi je go-
tovo ne pustil tako poceni odnesti. A, don
Mihael?«

Don Mihael je potrdil s krkljenjem. »Po-
skrbel bom, da bom uravnal Toneta in vso nje-
govo žlahto, kot je treba!« je grozil Gosja no-
ga. »Nočem, da bi se mi vsa vas smejala v brk.
Lahko ste mirni, don Mihael!«

Odšel je šepajoč in preklinjajoč, kot da bi
bil izgubil vid, medtem pa je govoril pri sebi:
»Dobro je, če jih ima človek vse za prijatelje,
te buriče.« In tuhtajoč, kako bi napravil, da bi
jih vse obdržal za prijatelje, je odšel v krčmo,
kjer mu je stric Santoro povedal, da niso videli
ne Roka Spatu ne Počasneti. Nato je šel k
sestrini Ani, ki ubožica ni bila spala in je
z vrat gledala sem in tja, z bledim obrazom.
Tam spredaj je srečal tudi Oso, ki je prišla

pogledat, če ima botra Gracija, slučajno, ne-
koliko kvasa.

»Vprav sedaj sem srečal botra Muho,« je
dejal, da bi malo poklepetal. »Bil je brez voza
in stavim, da je šel brenčat na »sciaro«, za
vrtom svete Agate. Velika je prednost, sosedo
ljubiti, vidiš jo čisto in na pot ti ni iti.« »Lepa
svetnica, da bi jo prilepil ob zid, ono Meno!«
je pričela razgrajati Osa. »Dati jo hočejo Bra-
siju Čebulo, ona pa se spogleduje s tem in
onim! Fej! Kakšna svinjarija!«

»Pustite jo! Pustite jo! Tako bodo ostali
spoznali, kakšna roba je in odprli bodo oči.
Toda, ali boter Muha ne ve, da ji hočejo dati
Brasija Čebulo?«

»Saj veste, kakšni so možje. Če jih pogleda
spogledljiva, tečejo za njo za zabavo. Toda po-
tem, ko gre zares, si poiščejo tako, kot najbolj-
še morejo.«

»Boter Muha bi moral vzeti tako, kot ste Vi.«

»Za zdaj se ne nameravam omožiti. Gotovo
pa je, da bi pri meni našel, kar si želi. Imam
v dobro svojo lepo ogrado in nihče ne drži svo-
jih kremplov na njej, kot je to pri hiši pri
nešpletem drevesu, ki jo odnese veter, če za-
piha. Tudi bi hotela videti, ko bi zapihal veter!«

»Pustite! Pustite! Kajti ni vedno lepo vreme
in veter odnaša v zrak lahkomiselneže. Danes
moram govoriti z vašim stricem Lesenim zvo-
nom zaradi one zadeve, ki jo poznate.«
Leseni zvon je bil vprav razpoložen, da bi
govoril o oni zadevi, ki ni bilo nikdar konec
in »dolge stvari se vijejo kot kače.« Gospodar
Tine mu je vedno pel, da so Nevolje pošteniaki
in da bodo plačali, toda on je hotel vedeti, kje
bi oni izbrskali denar. Že tako so v vasi vedeli,

kaj je vsakdo posedoval, do zadnje stotinke in
tisti Nevolje, četudi bi prodali svojo dušo vru-
gu, bi do Velike noči ne mogli plačati niti po-
lovce. Da bi si vzel hišo pri nešpletem dre-
vesu, so bili potrebni kolkovani papirji in še
drugi stroški, to je vedel in don Giammaria in
lekarnar sta imela prav, ko sta govorila o ta-
tinski vlad. Tako gotovo, kot se je on zval
stric Križ, je bil on jezen ne samo na tiste, ki
so stavljali davke, ampak tudi na one, ki jih
niso hoteli in ki so v vas vnesli tako zmedo,
da pošteniaki ni bil več s svojim blagom doma
varen. In ko so ga prišli vprašati, če bi hotel
biti za župana, je odvrnil: »Bravo! Kdo pa bo
opravljal moje posle? Jaz se brigam za svoje
stvari.« Medtem pa je gospodar Tone mislil na
možitev nečakinje, ki so jo videli hoditi okrog
z botrom Čebulo — videl jo je stric Santoro —
in videl je tudi Gosja noga, ki je bil Osi za
mešetarja in ki je držal vrečo tistemu nema-
ničju Alfiju Muhi, ki je hotel pograbiti njeno
ogrado. »Pravim vam, da jo bo pograbil,« mu
je v uho vpil Gosja noga, da bi ga prepričal.
»Zaman vreščite in razgrajate po hiši. Vaša ne-
čakinja je brezglava vanj zaljubljena in vedno
mu je za petami. Jaz ji vendar ne morem za-
preti vrat pred nosom, ko pride poklepetat z
mojo ženo, iz obzirnosti do vas, kajti končno je
ona vaša nečakinja in vaše krvi.«

»Lepo obzirnost imate do mene! Dosegli
boste, da bom izgubil ogrado, s to obzirnostjo!«
»Seveda jo boste izgubili! Če se ona Nevolja
omogli z Brasijem Čebulo, boter Muha ne bo
mogel ničesar več in vzel si bo Oso in ogrado,
da se pomiri.«

»Naj si jo vzame magari vrag!« je končno

vzkliknil stric Križ, oglušen od klepetanja botra
Tineta. »Mene to nič ne brega. Bolj ko za drugo
mi je za grehe, ki mi jih je povzročila, tista
brezbožnica. Jaz hočem svoje blago, ki je na-
pravljen iz moje krvi, kakor kri Jezusa Kri-
stusa v našem kelihi in ljudje mislijo, da je
ukradeno, tako da vsi križem grabijo po njem.
boter Alfio, Osa in Nevolje. Zdal bom pričel
pravdo in si bom vzel hišo.«

»Gospodar ste vi. Če ukažete pričeti prav-
do, jo pričnem takoj.«

»Se ne. Počakajmo do Velike noči. Človeka
vleci za besedo in vola za roge. Hočem pa biti
izplačan do zadnje stotinke in nobenega ne
bom več poslušal, ko bi me prosil odloga.«

Velika noč je v resnici bila blizu. Griči so
se znova odeli v zeleno, indijska figova drevesa
so znova bila v cvetju. Dekleta so na okna
vsadila bosiljek, ki so nanj sedali beli metulji.
Celó bedni rabuš na »sciaro« je imel svoj blede
cvetlič. Zjutraj se je na strehi kadilo od zelenih
in rumenih žlebnikov in vrabci so na njih v
zboru čivkali, do sončnega zahoda.

Tudi hiša pri nešpletem drevesu se je
zdela, kot da bi imela praznično lice. Dvorišče
je bilo pomeđeno, orodje je bilo tepo urejeno
vzdolj zidka in obešeno na kolih, vrt ves zelen
zelja in solate, soba je imela okna odprta in
bila je polna sonca, da je bila tudi ona videti
zadovoljna in vsaka stvar je govorila, da se
bliža Velika noč. Starci so posedali pred vrati,
obrnjeni proti jugu in dekleta so prepevala v
pralnici. Ponoči so znova peljali mimo vozovi
in zvečer je bilo zopet slišati trušč ljudi, ki so
klepetali na uličici.